

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 40/2021 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, hallintovaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 24/2021 vp
- hallintovaliokunta HaVL 22/2021 vp
- talousvaliokunta TaVL 20/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Jussi Kauppila, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Riitta Leinen, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Anna-Maija Pajukallio, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Elisa Fagerström, työ- ja elinkeinoministeriö
- professori Petri Kuoppamäki, Aalto-yliopisto
- ylitarkastaja Teemu Virtanen, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- johtaja Petrus Kautto, Suomen ympäristökeskus
- erikoissuunnittelija Hanna Salmenperä, Suomen ympäristökeskus
- jätehuoltosuunnittelija Anna Kettunen, Joensuun alueellinen jätelautakunta
- palvelupäällikkö Kari Ström, Jyväskylän seudun jätelautakunta
- jätehuoltoasiamies Veli-Matti Suhonen, Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta
- erityisasiantuntija Tuulia Innala, Suomen Kuntaliitto
- toimitusjohtaja Mika Suomalainen, Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Janne Koivisto, Fortum Oyj
- toimitusjohtaja Pertti Hettula, Hettula Oy
- toimitusjohtaja Esa Rimpiläinen, Kainuun Jätehuolto Oy

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

- toimitusjohtaja Sami Hirvonen, Kiertokaari Oy
- yrittäjä, hallituksen jäsen Teemu Saari, Kipox Oy
- yhteiskuntasuhdejohtaja Risto Pohjanpalo, Kuusakoski Oy
- yhteiskuntasuhdejohtaja Jorma Mikkonen, Lassila & Tikanoja Oyj
- toimitusjohtaja Antti Niskanen, LCA Consulting Oy
- toimitusjohtaja Jukka Heikkilä, Lounais-Suomen Jätehuolto Oy
- ympäristöjohtaja Helena Kumpulainen, Ovako Imatra Oy
- toimitusjohtaja Tuija Ahrikkala, Perämeren Jätehuolto Oy
- toimitusjohtaja Harri Kallio, Pirkanmaan Jätehuolto Oy
- toimitusjohtaja Mikko Lammi, Pohjanmaan Hyötyjätekuljetus Oy
- neuvonantaja Tuovi Kurttio, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy
- johtava asiantuntija Joonas Hokkanen, Ramboll Finland Oy
- toimitusjohtaja Liisa-Marie Stenbäck, Recser Oy / Paristokierrätys
- toimitusjohtaja Nina Rasola, RL-Palvelut Oy
- puheenjohtaja Matti Tulla, SKAL Ympäristöyrietykset ry
- toimitusjohtaja Juha-Heikki Tanskanen, Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy
- toimitusjohtaja Vesa Soini, Suomen Uusiomuovi Oy
- erikoistutkija Margareta Wahlström, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- tutkija Malin zu Castell-Rudenhause, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy
- toimitusjohtaja Lauri Jokinen, Vammalan Hyötykeräys Oy
- johtava asiantuntija Marja Ola, Kaupan liitto ry
- vaikuttamistyön päällikkö Tiina Vyyryläinen, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
- vaikuttamis- ja tutkimusjohtaja Tuomas Viljamaa, Suomen Isännöintiliitto ry
- toimitusjohtaja Riku Eksymä, Suomen Kiertovoima ry - KIVO
- pääekonomisti Jukka Kero, Suomen Kiinteistöliitto ry
- asiantuntija Pekka Loukola, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- erityisasiantuntija Jari Natunen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Janne Tähtikunnas, Suomen Omakotiliitto ry
- toimitusjohtaja Marja-Liisa Niinikoski, Suomen Tekstiili ja Muoti ry
- lainsäädäntöasioiden päällikkö Tiina Toivonen, Suomen Yrittäjät ry
- toimitusjohtaja Otto Lehtipuu, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
- Kajaanin Romu Oy
- Fortum Oyj
- Neste Oyj
- Veikko Lehti Oy
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Muoviteollisuus ry
- Suomen Romukauppiain Liitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Stena Recycling Oy

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätelakia, ympäristönsuojelulakia, kemikaalilakia ja rikoslakia. Osa ehdotetuista muutoksista on välttämättömiä EU:n jätesäädöspaketin ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun asetuksen täytäntöön panemiseksi, osa johtuu kansallisista tarpeista. Ehdotuksilla pantaisiin täytäntöön myös tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä annettuun direktiiviin sisältyvät tuotekiellot ja merkintävaatimukset. Esityksellä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi” sisältyviä kirjauksia, joilla lisätään jätteen kierrätystä ja siten vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä.

Jätelaissa ja sen nojalla annettavissa asetuksissa säädettäisiin uusista jätteiden kierrätystä ja erilliskeräystä koskevista tavoitteista ja velvoitteista. Tavoitteena olisi, että yhdyskuntajätteestä valmisteltaisiin uudelleenkäyttöön tai kierrätettäisiin 55 painoprosenttia vuonna 2025, 60 painoprosenttia vuonna 2030 ja 65 painoprosenttia vuonna 2035. Myös pakkausjätteiden kierrätystavoitteet kiristyisivät. Kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi esitetään uusia, nykyistä selvästi tiukempia kuntiin, jätteen haltijoihin ja pakkausten tuottajiin kohdentuvia jätteiden erilliskeräysvelvoitteita. Jätteitä ammattimaisesti kerääviä veloitettaisiin edistämään jätteiden uudelleenkäytön valmistelua.

Kunnan järjestämisvastuulla olevien erilliskerättävien jätteiden kuljettamisen osalta ehdotetaan nykyisen kaksoisjärjestelmän lakkauttamista ja siirtymistä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen osalta kunta voisi edelleen laissa säädettyjen edellytysten täytyessä päättää, että kiinteistön haltijan on järjestettävä kuljetus.

Pakkausten tuottajien ja kuntien olisi järjestettävä asumisessa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräys yhteistoiminnassa. Tuottajat ja kunnat veloitettaisiin sopimaan yhteistoiminnasta sekä korvauksista, jotka tuottajat maksavat kunnille pakkausjätteen kiinteistöittäisestä erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta tuottajien järjestämään jätehuoltoon. Pakkausten tuottajien tulisi vastata vähintään kahdeksastakymmenestä prosentista koko pakkausjätehuollon kustannuksista.

Tuottajavastuujärjestelmiä koskevia vähimmäisvaatimuksia lisättäisiin ja täsmennettäisiin. Tuottajayhteisöjen olisi edistettävä tuottajien mahdollisuutta hoitaa eri tuotteita koskevat tuottajavastuovelvoitteensa yhden toimijan kautta. Pakkausten tuottajayhteisön toimialan tulisi kattaa kaikki pakkausmateriaalit. Lisäksi uusilla säännöksillä pyrittäisiin saamaan kansainvälistä etäkauppaa harjoittavat toimijat osallistumaan tuottajavastuujärjestelmiin.

Esitys liittyy vuoden 2021 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2021.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön EU:n vuonna 2018 hyväksytty ns. jätesäädöspaketti, jonka tavoitteena on tehostaa jätehierarkian noudattamista ja lisätä materiaalien resurssitehokasta käyttöä ja kierrätystä kiertotalouden edistämiseksi. Jätteiden kierrätysastetta on nostettava ja jätteiden erilliskeräystä lisättävä merkittävästi nykyisestä. Varsinkin esitykseen sisältyvillä pakkausten tuottajavastuuta ja kunnan jätteenkuljetusten järjestämistä koskevilla sääntelyratkaisuilla pyritään parantamaan vastuunjaon ja sääntelyn selkeyttä näiden tavoitteiden toteuttamiseksi.

Keskeisimmät jätedirektiivien edellyttämät muutokset ovat yhdyskuntajätteen valmistelua uudelleenkäyttöön ja kierrätystä koskevien tavoitteiden tiukentaminen asteittain 65 painoprosenttiin vuoteen 2035 mennessä sekä yhdyskuntajätteen kaatopaikalle sijoittamisen ja loppukäsittelypolton vaiheittainen rajoittaminen enintään 10 %:iin vuoteen 2035 mennessä. Kaikkien markkinoille saatettujen pakkausten määrää vastaavasta pakkausjätteestä on kierrätettävä vähintään 65 painoprosenttia vuonna 2025 ja 70 painoprosenttia vuonna 2030. Kuitupakkauksista on vuonna 2025 kierrätettävä vähintään 75 painoprosenttia ja vuonna 2030 vähintään 80 painoprosenttia, puupakkauksista vastaavasti vähintään 25 ja 30 painoprosenttia, lasipakkauksista vähintään 70 ja 75 painoprosenttia, rautametallipakkauksista ja alumiinipakkauksista vähintään 70 ja 80 painoprosenttia sekä muovipakkauksista vähintään 50 ja 55 painoprosenttia. Lisäksi otetaan käyttöön uusia toimenpiteitä jätteen syntymisen estämiseksi ja uudelleenkäytön edistämiseksi. Sivutuotteita ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskevaa sääntelyä yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan.

Kunnan järjestämisvastuulla olevien erilliskerättävien jätteiden kuljettamisen osalta ehdotetaan nykyisen kaksoisjärjestelmän lakkauttamista ja siirtymistä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. Sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen osalta kunta voisi edelleen laissa säädettyjen edellytysten täytyessä päättää, että kiinteistön haltijan on järjestettävä kuljetus.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Ympäristövaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muutettuina seuraavin huomautuksin.

Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen sekä uudelleenkäytön edistäminen

Valiokunta pitää hallituksen esitystä yhtenä keskeisenä keinona edistää kestävästä kiertotalouden syntymistä. Kiertotaloudella tavoitellaan luonnonvarojen säästävää käyttöä, tuotteiden pitämistä kierrossa niin pitkään kuin se on ympäristöllisesti perusteltua sekä sivuvirtojen ja jätteiden kierrätystä raaka-aineeksi. Jätelaki kohdistuu erityisesti viimeiseksi mainitun tavoitteen edistämiseen ja luo puitteet jätteiden hallitulle käsittelylle ja kierrätykselle. Valiokunta korostaa, että kiertotaloudella tavoitellaan kokonaisvaltaista muutosta kohti kestäviä tuotanto- ja kulutustapoja. Tavoitteena on horisontaalinen, systeeminen muutos, jolla luodaan edellytyksiä kestäväälle kehitykselle. Jätehierarkian tavoitteen mukaisesti ensisijaista on vähentää syntyvän jätteen määrää ja toissijaista varmistaa kierrätys ja kierrätetyn jätteen merkittävä käyttäminen raaka-aineena. Jätelaki on kuitenkin vain yksi väline laaja-alaisen tavoitteiden toteuttamisessa, eikä erilliskeräys it-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

sessään vielä varmista kierrätykseen perustuvien markkinoiden syntymistä, vaan kiertotalouden edistämiseen tarvitaan useita ohjauskeinoja.

Jätelakiehdotuksessa tärkeitä ovat uudet jätteiden erilliskeräysvelvoitteet, jotka lisäävät jätteiden kierrätystä. Se luo perustaa kierrätykseen perustuvien markkinoiden kehittymiselle, mikä vähentää neitseellisten luonnonvarojen käyttöä ja riippuvuutta muualta tuotavista raaka-aineista. Jätteen syntymisen ennaltaehkäisemisen kannalta tärkeää on tuotepolitiikan alaan kuuluva sääntely tuotteen ominaisuuksista. Jätelakiehdotuksen 9 §:ssä ehdotetaan tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan ja jakelijan velvollisuuksia tarkennettavaksi siten, että tuotteen tulee olla aikaisempien vaatimusten ohella myös resurssitehokas, elinkaareltaan ja käyttöältään kestävä ja päivitettävä ja että kriittisiä raaka-aineita sisältävä tuote on uudelleenkäytettävä ja jätteenä kierrätettävä. Lisäksi on tarpeen mukaan huolehdittava siitä, että saatavilla on varaosat, käyttöohjeet sekä muut välineet ja tiedot, jotka mahdollistavat tuotteen uudelleenkäytön ja korjauksen. Valiokunta korostaa, että 9 §:n 1 momenttia on myös tiukennettu poistamalla johdantolauseesta ehdollisuutta ilmaiseva määre ”mahdollisuuksien mukaan”.

Tuotepolitiikkaan kytkeytyvää ohjausta toteutetaan myös tuottajavastuusääntelyn keinoin. Hallituksen esityksessä pyritään tarkentamaan tuottajavastuusääntelyä siten, että tuottajavastuun alaisen tuotteen jätetuollon aiheuttamat kustannukset kohdistuvat mahdollisimman tarkkarajaisesti tuottajille suhteessa niiden tuotteen jätetuollosta aiheutuviin kustannuksiin.

Kierrätystä tukevaa ekologista tuotesuunnittelua puolestaan ohjataan tällä hetkellä esimerkiksi ekosuunnitteludirektiivillä, EU:n kemikaaliasetuksella (REACH), pakollisella tuotteiden energiamerkinnällä sekä vapaaehtoisilla ympäristömerkeillä. Ekologisen tuotesuunnittelun lisäksi tehokkaita ohjauskeinoja voivat olla sekoitevelvoitteet ja jäteverotuksen kehittäminen. Muovipulloja koskeva sekoitevelvoite on jo hyväksytty EU:n tiettyjen muovituotteiden käytön vähentämistä koskevassa SUP-direktiivissä, jonka täytäntöönpano edellyttää, että PET-juomapulloissa on vähintään 25 % kierrätysmateriaalia vuonna 2025 ja kaikissa muovipulloissa 30 % vuonna 2030. Vastavia velvoitteita on tulossa muun muassa EU:n pakkausjätettä ja romuajoneuvoja koskeviin direktiiveihin. Mahdollisuuksia kehittää jäteverotusta sen kierrätystä lisäävän ohjausvaikutuksen tehostamiseksi selvitetään parhaillaan ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön yhteistyössä, sillä jätteen kaatopaikkakäsittelystä perittävä jätevero on osoittautunut tehokkaaksi keinoksi vähentää teollisuuden jätteiden sijoittamista kaatopaikalle. Myös jätteenpolton ohjauskeinoja kiertotalouden edistämiseksi selvitetään parhaillaan.

Kuten edellä on jo korostettu, jätelainsäädännön ohella tarvitaan uutta ohjausta kierrätysmarkkinoiden edistämiseksi. EU:n kiertotalouden toimintasuunnitelmassa esitetään kymmeniä toisiinsa liittyviä aloitteita, joilla pyritään vahvistamaan tuotepolitiikan kautta tuotteiden ja liiketoimintamallien kestävyyttä siten, että vähennetään jätteiden syntymistä ja lisätään kierrätettyjen materiaalien osuutta tuotteissa sekä vähennetään uusioraaka-aineiden tarjonnan ja kysynnän välistä epäsuhtaa. Toimintasuunnitelman tavoitteena on myös luoda toimivat sisämarkkinat uusioraaka-aineille sekä arvioida mahdollisuuksia kehittää tietyille jätevirroille jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat EU:n laajuiset kriteerit (end-of-waste-kriteerit, eow) kansallisten kriteerien yhdenmukaistamiseksi. Valiokunta korostaa, että lainsäädännön johdonmukaisuus ja ennakoitavuus ovat olennaisia kierrätysmarkkinoiden vahvistamiseksi käytännössä.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Pakkausjätteiden ja yhdyskuntajätteiden kiristyvät kierrätystavoitteet edellyttävät kiinteistökohtaisen keräyksen laajentamisen lisäksi kuluttajien entistä aktiivisempaa jätteiden lajittelua. Olenainen merkitys tiukentuvien erilliskeräysvelvoitteiden ohella on asukkaiden lajitteluosaamisella ja -aktiivisuudella. Valiokunta korostaa, että lajittelun toteutumiseksi on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota asukkaille jaettavaan informaatioon. Yhteiset lajitteluohjeet tulee paitsi jakaa huoneistokohtaisesti myös laittaa esille jättepisteellä. Tiedottamisen tulee olla kannustavaa ja toisittavaa, jotta asukkaiden vaihtuessa tieto saavuttaa myös uudet asukkaat. Asukkaiden on hyvä tiedostaa, että oikea lajittelu vaikuttaa myös jätehuollon kustannuksiin ja siten asumiskustannuksiin niin omistus- kuin vuokra-asumisessa. Jättilojen käyttömukavuuteenkin kannattaa kiinnittää huomiota, sillä tilojen yleisen siisteyden ja hyvän valaistuksen on todettu edistävän lajitteluaktiivisuutta. Lajittelun omaksumiseen jokapäiväisenä toimintatapana voidaan vaikuttaa tehokkaasti kotien lisäksi varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että niin viranomaispäätösten ja -ohjeiden kuin asiakasinformaation ja asiakaspalvelunkin tulee olla saatavilla sekä suomeksi että ruotsiksi. Huomiota on syytä kiinnittää myös siihen, että tekstiilien erilliskeräys edellyttäneen uudenlaista neuvontatarvetta ja myös kompostointineuvonnalle tullee olemaan nykyistä enemmän kysyntää.

Jotta lajittelu olisi mahdollisimman helppoa ja yksiselitteistä kuluttajille, tulisi toimijoiden kiinnittää huomiota jäteastioiden ja pakkausten merkintöjen yhdenmukaisuuteen. Jos merkinnät ovat puutteellisia, ei lajitteluaktiivisuuskään aina takaa hyvää lopputulosta. Merkinnöissä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi yhteispohjoismaisessa selvityksessä kehitettyä jätteiden lajittelua helpottavaa piktogrammi-merkintäjärjestelmää. Pakolliset kansalliset merkintävaatimukset voivat aiheuttaa ongelmia tuontitavaroiden kaupassa, joten merkintöjen tulisi perustua vapaaehtoisuuteen ja maksuttomuuteen. Esimerkiksi valtakunnalliseen jättesuunnitelmaan sisällytettävien keinoin voidaan edistää sitä, että kuntien ja yksityisen jätealan toimijat, tuottajayhteisöt, pakkaajat, yksityiset yritykset sekä tapahtumajärjestäjät ottaisivat yhtenäiset merkinnät ja piktogrammit laajemmin käyttöönsä.

Valiokunta pitää hyvänä myös jätelakiehdotuksen 93 §:ään ehdotettua muutosta, jonka mukaan kunnan velvollisuutena on kiinnittää jäteneuvonnassaan erityistä huomiota elintarvikejätteen määrän vähentämiseen. Ruoantuotannolla ja kulutuksella on merkittävä ympäristövaikutus, sillä kaikesta kulutuksen aiheuttamasta ympäristökuormasta noin kolmannes syntyy ruoasta ja merkittävä määrä syömäkelpoista ruokaa jää hyödyntämättä. EU:n tavoitteena on vähentää ruokahävikkiä 50 %:lla vuoteen 2030 mennessä. Toimia ruokahävikin pienentämiseksi tarvitaan koko ruokaketjussa, mutta jätelain mukainen neuvonta on yksi tärkeä kokonaisuus jätteen synnyn ennaltaehkäisemiseksi.

Kierrätystavoitteet

Yhdyskuntajätteen kierrätysaste on Suomessa viime vuosina ollut 41—43 painoprosenttia. Kierrätysasteen laskenta ja raportointi komissiolle on mahdollista neljällä vaihtoehtoisella tavalla, joten jäsenmaiden tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia. Suomessa kierrätysaste on laskettu komission päätöksen¹ mukaisella laskentamenetelmällä 4. Nyt yhdyskuntajätteen kierrätysasteen laskentasääntöjä on muutettu² siten, että vaihtoehtoisista laskentatavoista luovutaan ja jatkossa

1 Komission päätös 2011/753/EY

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

ainoa sallittu laskentamenetelmä vastaa pääosin Suomessa käytössä ollutta laskentamenetelmää. Uusien laskentasääntöjen mukaan kierrätettyyn jätemäärään ei saa kuitenkaan sisällyttää erilliskerätyn jätteen esikäsittelyvaiheissa syntyvän (lajittelu)hävikin määrää. Tämän arvioidaan laskevan Suomen nykyistä kierrätysastetta vähintään muutamalla prosenttiyksiköllä. Kierrätysasteet on raportoitava komissiolle uusien laskentasääntöjen mukaisesti vuoden 2020 osalta 30.6.2022 mennessä. Uudella laskentamenetelmällä direktiiviin perustuva tavoite yhdyskuntajätteen kierrätykselle on siis 55 % vuonna 2025, 60 % vuonna 2030 ja 65 % vuonna 2035. Valiokunta toteaa, että tavoitteet ovat jäsenvaltioita oikeudellisesti sitovia velvoitteita. Yleistavoitteista poiketen materiaaliokohtaiset pakkausjätteen kierrätystavoitteet ovat ehdotuksen mukaan tuottajia ja tuottajayhteisöjä koskevia sitovia velvoitteita.

Pakkausjätteen kierrätetyn jätemäärän laskentasäännöt uudistetaan jätelakiehdotuksella vastaavaan tapaan kuin yhdyskuntajätteen osalta. Kierrätysasteen laskennassa käytettävän syntyvän pakkausjätteen määrän arviointia on tarkennettava. Syntyvän pakkausjätteen määrä arvioidaan pakattujen tuotteiden mukana markkinoille saatettujen pakkausten määrän perusteella. Jätedirektiivin mukaisesti tarkistetussa arvioinnissa on otettava nykyistä tarkemmin huomioon kaikki nykyisin tilastoinnin ulkopuolelle jäävät pakkaukset, mikä alustavien arvioiden mukaan laskee pakkausjätteen kokonaiskierrätysastetta noin 12 prosenttiyksikköä ja pakkausmateriaaliokohtaisia kierrätysasteita noin 4–27 prosenttiyksikköä pakkausmateriaalista riippuen. Laskentaan tulevat nyt mukaan markkinoille saatetut etäkaupan, vapaamatkustajien ja muutoin tuottajavastuuelvoitteiden ulkopuolelle jäävien, alle miljoonan euron liikevaihdon yritysten tuottajien markkinoille saattamat pakkaukset.

Tiukat erilliskeräysvelvoitteet ovat välttämättömiä, jotta kierrätystä varten saadaan kerätyksi riittävästi laadukasta jättemateriaalia. Tuottajia sitovien pakkausjätteen kierrätystavoitteiden arvioidaan olevan kohtuullisin lisätoimin saavutettavissa, mutta yhdyskuntajätteen luokiteltavaa kulluttajapakkausjätettä on kerättävä ja kierrätettävä enemmän kuin tarvitaan pakkausjätteen kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi, jotta myös Suomelle erittäin haastavat yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet voidaan saavuttaa. Esityksessä ehdotetaan tavoitteiden säätämistä asetustasolla pääosin direktiivien mukaisina. Direktiivejä tiukempaa tavoitetta ehdotetaan vain alumiinipakkausjätteen kierrätykselle. Valiokunta toteaa, että sääntely tarkentuu käytännössä asetustasolla, sillä hallituksen esitykseen sisältyy yhteensä 34 säännösehdotusta, joilla valtioneuvosto valtuutetaan antamaan asetuksella tarkempia lakia täydentäviä säännöksiä

Jätelakiehdotus sisältää pääasiassa erilliskeräystä koskevaa sääntelyä ja vain vähäisessä määrin uutta sääntelyä siitä, mitä jätteelle tulee tehdä keräyksen jälkeen. Näistä olennaisin on erilliskerätyn jätteen poltto- ja kaatopaikkakielto (15 a §). Jätteen laatua (15 b §) ja uudelleenikäytön valmistelua (11 a §) koskevilla säännöksillä edistetään uudelleenikäytön valmistelua. Kunnan, tuottajan ja muun jätteen ammattimaista keräystoimintaa harjoittavan tulisi 11 a §:n 1 momentin mukaan varata uudelleenikäytön valmistelua harjoittaville yrityksille ja yhteisöille tasapuolinen mahdollisuus uudelleenikäytön valmisteluun soveltuvan jätteen saamiseen osoittamastaan vastaanotopaikasta silloin, kun ne eivät itse järjestä uudelleenikäytön valmistelua kyseiselle jätteelle.

2 Komission päätös 2019/1004

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Valiokunta korostaa, että kunnianhimoisten kierrätystavoitteiden lisäksi on tärkeää varmistaa, että erilliskerätystä materiaalista valmistetaan laadukkaita kierrätysmateriaaleja ja niille on riittävästi kysyntää markkinoilla. Tämä edellyttää jätelain ohella monipuolisesti useiden ohjauskeinojen käyttöönottoa, kuten edellä on korostettu.

Yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen erilliskeräysvaatimukset

Jätteen erilliskeräysvaatimuksia ehdotetaan tiukennettavaksi merkittävästi. Laissa säädettyä erilliskeräysvelvollisuutta ehdotetaan muutettavaksi jätedirektiivin mukaisesti siten, että jätteet on lähtökohtaisesti kerättävä toisistaan erillään. Erilliskeräysvelvollisuudesta on mahdollista poiketa vain, jos jokin laissa säädettyistä direktiivin mukaisista edellytyksistä täyttyy. Kunnan ja pakkausten tuottajan on järjestettävä pakkausjätteen erilliskeräys yhteistoiminnassa. Lähtökohtana on, että kuntien ja pakkausten tuottajien yhteistoimintavelvollisuus edistää parhaiten asumisessa syntyvän pakkausjätteen keräystä ja kierrätystä ja tukee tehokkaasti myös yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen saavuttamista. Eri toimijoihin kohdenetut kiinteistöittäistä tai alueellista erilliskeräystä koskevat vähimmäisvaatimukset ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella lain 15 ja 49 §:ssä säädettyjen valtuussäännösten nojalla.

Alueelliset erot Suomessa voivat olla suuria sen suhteen, miten asutus on keskittynyt ja paljonko alueellisia vastaanottoaikoja tarvitaan. Valiokunta pitää kannatettavana ehdotettua dynaamista sääntelymallia, jonka mukaan kunta voi jätehuoltomääräyksillään määrätä vastuulleen kuuluvan jätteen osalta asetustasoa ankarammista tai korkeintaan viiden vuoden määräajaksi asetusta lievennystä erilliskeräysvelvollisuuksista. Kiinteistöittäisen keräyksen lisäksi kunnan tulee järjestää alueellisia vastaanottoaikoja muille kierrätettäville tai erityiskäsittelyä vaativille jätteille. Tekstiilijätteen alueellisten vastaanottoaikojen tulee olla järjestettynä kaksi vuotta ennen direktiivissä säädettyä määräaika eli vuoden 2023 alusta alkaen.

Myös hallintovaliokunta pitää ehdotettua erilliskeräysvelvoitteen vahvistamista perusteltuna korostaen, että kunnilla on jatkossakin mahdollisuus antaa jätehuoltomääräyksiä, joilla voidaan tiettyin edellytyksin poiketa säädettyistä velvoitteista silloin, kun se on tarpeen. Kunta voi lakiin perustuvasta syystä esimerkiksi päättää, että erilliskeräysvelvoitetta ei uloteta alueelle, jolla erilliskeräyksestä aiheutuvat kustannukset ovat kohtuuttomat suhteessa siitä saatuaan hyötyyn. Lisäksi on tärkeää, että kunnille turvataan ehdotetussa 41 §:n 3 momentissa etusija vapaaehtoisuuteen perustuvan erilliskeräyksen järjestämiseen.

Pakkausten tuottaja veloitetaan nykyiseen tapaan järjestämään pakkausjätteen alueellinen vastaanotto. Hallituksen esityksen mukaan kiinteistöittäisen keräyksen lisääntymisen vuoksi asetuksella säädettävää, asumisessa syntyvän lasi-, metalli- ja kuitupakkausjätteen alueellisten vastaanottoaikojen vähimmäismäärää voidaan pienentää nykyisestä. Muovipakkausjätteen vastaanottoaikojen vähimmäisvaatimusta puolestaan nostetaan samalle tasolle muita pakkausmateriaaleja koskevan vaatimuksen kanssa. Pakkausjätteen erilliskeräyksen järjestäminen kaikilta taajamien vähintään viiden huoneiston asuinkiinteistöiltä saattaa kiinteistöittäisen erilliskeräyksen piiriin noin 50 % Suomen väestöstä.

Valiokunta toteaa, että jätessäädöspaketin täytäntöönpano edellyttää huomattavaa muutosta yhdyskuntajätteiden kierrätykseen sekä rakenteellista uudistusta kokonaisuuden kannalta, kun eril-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

liskerättävien jätteiden suhteellinen osuus nousee merkittävästi. Kokonaisuudistus vaikuttaa myös jätemaksujen rakenteeseen ja jätehuoltopalvelujen alueelliseen rakenteeseen. Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi uudistuksen täytäntöönpanon kokonaisvaikutuksia sekä erityisesti kierrätysasteen nostamista, jätemaksujen hintakehitystä ja pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuaseman kehittymisen seurantaan koskevan lausuman. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Sivutuotteita ja jätteen luokittelun päättymistä koskeva päätöksentekomenettely

Tuote- ja kemikaalilainsäädännön tavoitteena on ensisijaisesti varmistaa turvalliset tuotteet, ja jätelainsäädännöllä puolestaan edistetään jätteen synnyn ehkäisyä sekä sivuvirtojen ja jätteiden kierrätystä raaka-aineeksi. Vaikka erottelu jätteiden ja muiden raaka-aineiden sääntelyn välillä on ollut perusteltua, kiertotaloudessa eriytyneisyys aiheuttaa haasteita hankaloittamalla jäteperäisten materiaalien tuotteistamista tai huolta aiheuttavien aineiden jäljittämistä materiaalikierroissa. Lainsäädännön rajapintojen tarkastelu on siksi olennaista kiertotalouden edistämiseksi.

Jätteen luokittelua ja sen päättymistä koskeva sääntely on yksi olennainen rajapinta. Eräiden jätteiden jätteen luokittelun päättymistä koskevista arviointiperusteista on annettu EU-asetuksia³, jotka velvoittavat sellaisenaan, mutta joiden vaatimusten käyttöönotto on toiminnanharjoittajalle vapaaehtoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa kansallisia säännöksiä jätteen luokituksen päättymisestä, mutta toistaiseksi näitä ei ole annettu. Ellei tiettyä jätettä koskevaa EU- tai kansallista säädöstä ole annettu, jätteen luokittelun päättymisestä voidaan päättää tapauskohtaisesti. Jätteen luokittelun päättymistä koskeva tapauskohtainen ratkaisu tehdään aina jäte- ja toiminnanharjoittajakohtaisesti, ts. tapauskohtainen ratkaisu ei tule yleisesti sovellettavaksi.

Samat kemikaalilainsäädännön vaatimukset koskevat kierrätys- ja uusiomateriaaleista valmistettuja tuotteita kuin neitseellisistä materiaaleista valmistettuja uusia tuotteita. Tuotteiden tulee olla turvallisia ja täyttää lainsäädännön vaatimukset. Kierrätettävät materiaalit ovat koostumukseltaan, iältään ja alkuperältään vaihtelevia, minkä vuoksi jätteiden hyödyntämiseen uusiomateriaalina voi liittyä riski haitallisten aineiden palaamisesta kiertoon.

Jätelakiehdotuksen 5 b §:n tarkoituksena on keventää vaatimuksia jätteen luokittelun päättymisestä ja selkeyttää jätteen luokittelun päättymistä koskevaa tapauskohtaista päätöksentekomenettelyä. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että tarkoituksena on asettaa työryhmä arvioimaan tarvetta säätää erillisestä, ympäristölupamenettelyä kevyemmästä menettelystä, jossa ratkaistaisiin jätteen luokittelun päättymisen silloin, kun asiasta ei ole säädetty EU:ssa tai kansallisella asetuksella.

Ympäristövaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että jätteen luokittelun päättymistä koskevia menettelyitä sujuvoitetaan. Kiertotalouden edistämiseksi on tärkeää saada sujuvasti käyttöön resursivirtoja ja näin vastaavasti vähentää neitseellisen raaka-aineen tarvetta. Valiokunta katsoo, että raskaan ympäristölupamenettelyn sijaan tulee selvittää mahdollisuudet säätää kevyempi, erityisesti jätteen luokittelun päättymiseen sovellettava uusi menettely, jossa toimivalta keskitetään yhdelle viranomaiselle. Keskitämisellä edistetään resurssien tehokasta käyttöä ja asiantuntemuk-

³ Esimerkiksi koskien kupari-, teräs- ja alumiiniromua sekä alumiini- ja lasimurskaa.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

sen kehittymistä sekä yhdenmukaista käytäntöä toiminnan sijaintipaikasta riippumatta. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*)

Valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota myös siihen, että keräysjärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään eri lähteistä tuleville muovijätevirroille ja muovijätteen kierrätykseen kohdistuu sekä huomattavia toiveita että kiinnostusta. Muovijätteen mekaanista kierrätystä koskevan kansallisen eow-asetuksen valmistelu on perusteltua ja tarkoituksenmukaista käynnistää. Kansallinen sääntely on tarpeen toiminnan laadun ja toiminnanharjoittajien yhdenvertaisen aseman varmistamiseksi.

Valiokunta toteaa, että jätedirektiivin 3 artiklan 17 kohdan mukaan kierrätyksen on johdettava jätteen käyttöön tuotteena, materiaalina tai aineena ja että käyttöä polttoaineena tai energiana ei voida katsoa kierrätykseksi. Kemiallinen kierrätys voidaan siten katsoa kierrätykseksi vain siltä osin kuin se johtaa jätteestä valmistetun kemikaalin raaka-ainekäyttöön.

Kunnan vastuulla olevan jätteen kuljetuksen järjestäminen

Kunnan velvollisuudesta järjestää jätehuolto säädetään jätelain 32 §:ssä. Kunnan on järjestettävä muun muassa vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän ja liikehuoneistossa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto. Kunnan on järjestettävä kunnan toissijaista jätehuoltoa koskevan jätelain 33 §:n mukaan muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä.

Kunnan jätehuoltotehtävät muodostavat laajan kokonaisuuden, jota on pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä (PeVL 58/2010 vp). Kunnan on voimassa olevan jätelain 35 §:n 1 momentin mukaan huolehdittava siitä, että sen vastuulle kuuluva jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta. Kunta voi järjestää tämän kiinteistöittäisen jätteen kuljetuksen itse (36 §) tai päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, 37 §). Tällaisen päätöksen edellytyksenä on, että jätteen kuljetuspalveluja on tarjolla kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ehdoin ja että jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Lisäksi edellytetään, että päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan. Kunta voi päättää, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus koskee lajiltaan tai laadultaan tiettyntyyppistä jätettä. Kunnan on seurattava ja valvottava tällaisen päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

Ympäristövaliokunta korostaa, että erilliskeräysvaatimusten tiukentuessa on tärkeää pyrkiä selkeään ja toimivaan vastuunjakoon jätehuollon järjestämisessä. Yhdyskuntajätehuollon perusvastuunjakoa on muutettu viimeisen runsaan vuosikymmenen aikana moneen kertaan, ja lainsäädännön tulkinnanvaraiset kriteerit ovat myös johtaneet oikeudellisiin valituskierteisiin aiheuttaen epävarmuutta toimintaympäristössä ja muutosväsymystä jätelain toimijoiden ja viranomaisten

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

keskuudessa. Hallituksen esityksen tavoitteena on ollut esittää ratkaisuja, jotka selkiyttävät vastuuta ja parantavat toimijoiden välistä yhteistyötä muuttamatta kuitenkaan perusvastuunjakoa täydellisesti. Valiokunta toteaa, että lakiehdotusta on lausuntokierroksen jälkeen muutettu pysyttämällä lopullisessa hallituksen esityksessä kuljetusten kaksoisjärjestelmä lietteiden lisäksi sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksissa ja lisäämällä kunnan jätteenkuljetusten kilpailuttamiseen liittyvää sääntelyä osin yleisestä hankintalainsäädännöstä poiketen.

Kunnan mahdollisuus päättää kuljetuksen järjestämisestä joko kunnan tai kiinteistön haltijan järjestämänä (kaksoisjärjestelmä) säilyy jätelakiehdotuksen 37 §:n mukaan nykyisellään sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksessa. Edellytykset, joiden mukaisesti kunta voi päättää kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käytöstä sekalaisen yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksessa, pysyvät voimassa olevan lain mukaisina, eikä ehdotuksella ole siten vaikutusta jo tehtyihin kyseisten jätelajien kuljetusta koskeviin päätöksiin. Kunnan mahdollisuus siirtää kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen kiinteistön haltijan vastuulle ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen (biojäte, pienmetallijäte, kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausjäte sekä muut mahdolliset erilliskerättävät jätelajit) kuljetuksen osalta. Kunnan tulee siten jatkossa järjestää näiden jätteiden kuljetus kiinteistöiltä.

Valiokunta toteaa, että siirtyminen kunnan keskitetysti järjestämään erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen vaikuttaa yritysten liiketoimintaedellytyksiin kokonaisuutena arvioiden vähän. Vaikutukset yksittäisiin kuljetusyrittäjiin voivat kuitenkin vaihdella merkittävästikin yrityksen sijainnista, palvelutarjonnasta, asiakaskunnasta ja muista tekijöistä riippuen. Osalle yrityksistä muutos tarjoaa mahdollisuuden liiketoiminnan laajentamiseen ja lisäämiseen, kun taas toisille se voi merkitä liiketoimintamahdollisuuksien kapenemista. Kunnan kilpailutuksissa on käytössä tyypillisesti noin viiden vuoden urakkasopimukset, joten toiminta muuttuu lyhytjänteisemmäksi, kun varmuutta urakoiden saamisesta tai niiden jatkumisesta seuraavalla kilpailutuskautella ei ole. Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen lakkaaminen biojätteen, pakkausjätteen ja pienmetallijätteen osalta tarkoittaa osalle näillä alueilla nyt toimivista yrityksistä sitä, että mahdollisuudet tarjota sekajätteen ja erilliskerättävien jätteiden keräystä monilokeroajoneuvoilla kaventuvat merkittävästi tai estyvät kokonaan. Toisaalta kunnan kilpailuttamien erilliskerättävien jätteiden kuljetusurakoiden lisääntyminen voi parantaa kilpailutuksessa menestyvien yritysten liiketoimintaedellytyksiä. Kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus on käytössä sekajätteen kuljetuksissa noin puolessa kunnista ja saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetuksissa noin 80 %:ssa kunnista. Valiokunta toteaa, että eri kuljetusjärjestelmien vaikutuksesta kilpailuun ja yritysten liiketoiminta- ja innovaatioympäristöön on asiantuntijakuulemisessa kuitenkin esitetty vahvasti toisistaan poikkeavia näkemyksiä.

Ympäristövaliokunta katsoo asiantuntijakuulemisen perusteella, että jätelakiuudistus kiristyneine kierrätystavoitteineen luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia erityyppisille yrityksille. Myös talousvaliokunta korostaa lausunnossaan, että kiristyvät kierrätystavoitteet ja -velvoitteet tarkoittavat kierrätysmateriaalin määrän merkittävää lisääntymistä ja tätä myötä lisääntyviä mahdollisuuksia jäte- ja kierrätystoimialan yrityksille. Talousvaliokunnan tavoin ympäristövaliokunta pitää olennaisen tärkeänä sitä, että kunnat kilpailuttavat jatkossa kuljetukset niin, että myös pienet ja keskisuuret yritykset voivat niissä menestyä. Parhaimmillaan kuntaurakoiden kilpailuttaminen tarjoaa lisää vakaita työmahdollisuuksia niin uusille kuin jätéalalla jo toimiville yrityksille. Ta-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

lousvaliokunta toteaa saadun selvityksen mukaan, että kunnan järjestämän kuljetuksen pienten ja keskisuurten yritysten osuus on 44 % ja kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueilla 42 %. Tärkeä on myös talousvaliokunnan huomio siitä, että jatkossakin elinkeinoelämän toimijat tilaavat jätteiden keräilyä ja kuljetuksen haluamaltaan toimijalta kunnan kilpailutuksen koskiessa vain asuinkiinteistöillä syntyvää pakkaus- ja biojätettä.

Valiokunta pitää olennaisen tärkeänä, että kunnan toteuttamia jätteen kuljetusten hankintoja koskevaa sääntelyä ehdotetaan hallituksen esityksessä tarkennettavaksi erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kilpailumahdollisuuksien turvaamiseksi. Kunnan tulee jätelakiehdotuksen 36 §:n mukaan tehdä markkinakartoitus kuljetuspalvelujen hankintoja suunnitellessaan. Hankittavat kuljetuspalvelut tulee määritellä ja ajoittaa ottaen huomioon kaiken kokoisten yritysten mahdollisuudet päästä tasapuolisesti osallistumaan tarjouskilpailuihin. Jätteenkuljetusurakat on kilpailutettava osiin jaettuina, ja tästä voi poiketa vain hyvin perustellusta syystä. Lisäksi kunnan tulisi ennen kulloinkin kilpailutukseen tulevien kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen kuljetusurakoiden tarjouspyyntöjen julkaisua tehdä markkinakartoitus. Näillä osin hankintalakiä tiukemmilla säännöksillä vahvistetaan entisestään kunnan velvollisuutta huolehtia kuljetusurakoiden asianmukaisesta kilpailutuksesta. Käytäntöjen muuttaminen on mahdollista jo voimassa olevan lainsäädännön perusteella, mutta ehdotettu lisäsääntely edistää kuljetusurakoiden asianmukaista kilpailutusta ja uusien yritysten pääsyä markkinoille. Valiokunta toteaa asiantuntijakuulemisen perusteella, että kuntien jätelaitokset ovat viime vuosina kehittäneet yhteistyössä hankintaosaamistaan ja vaihtaneet kokemuksiaan parhaista kilpailutuskäytännöistä, joten kuntien kilpailutusosaaminen on kasvanut ja pienet ja keskisuuret yritykset ovat menestyneet aiempaa paremmin kilpailutuksissa.

Ympäristövaliokunta pitää olennaisena sitä, että kuljetusjärjestelmän muuttamisen perusteena ovat kiristyvät kierrätystavoitteet ja niihin liittyvä parempi kokonaishallinnan tarve sekä vakuutumisen siitä, että liiketoimintamahdollisuudet alalla absoluuttisesti kasvavat ja siten toimintamahdollisuudet yritysten kannalta eivät lakkaa. Lakiuudistus siis lisää liiketoimintamahdollisuuksia kokonaisuutena, mutta pienten kuljetusyritysten kilpailukyvyyn säilyminen riippuu osaltaan siitä, että jätteenkuljetusurakat myös käytännössä kilpailutetaan hallituksen esityksessä tarkoitetulla tavoin pienempiin osiin jaettuna siten, että pienilläkin toimijoilla on tosiasiallinen mahdollisuus myös voittaa urakoita. Tämän varmistamiseksi ja pienten ja keskisuurten yritysten aseman turvaamiseksi valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi tätä koskevan lausuman. (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*)

Ympäristövaliokunta korostaa hankintaosaamisen keskeistä merkitystä lainsäädännön onnistuneessa täytäntöönpanossa. Myös talousvaliokunta katsoo lausunnossaan, että kaksoisjärjestelmän molemmissa malleissa voidaan päätyä jonkin järjestelmään osallisen tahon kannalta edulliseen tai epäedulliseen tilanteeseen. Olennaista onkin, että näiden urakoiden kilpailuttaminen hoidetaan hyvin ja kunnallisen jätehuollon toimijoiden hankintaosaamiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristövaliokunta katsoo, että kilpailutuksissa tulisi ottaa huomioon tasapuolisuus ja palvelun laadukkuus esimerkiksi siten, että urakat jaetaan niin, että pienemmätkin toimijat voivat niissä menestyä. Laadukkaan kuljetuspalvelun takaamiseksi hankintojen yhteydessä tulee myös varmistaa, että kuljetuspalveluja tuottavat yritykset toimivat kaikin tavoin vastuullisesti ja niillä on henkilöstön riittävä suomen ja/tai ruotsin kielen taito mukaan lukien valmiudet hyvään palveluun.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Valiokunta korostaa tarvetta yhteistyössä kunnallisten toimijoiden ja yritysten kanssa kehittää kuntien hankintaosaamista ja parantaa yritysten valmiuksia osallistua urakkakilpailuihin muun muassa kehittämällä parhaisiin käytäntöihin perustuvia malleja kuljetusten kilpailuttamiseen sekä järjestämällä koulutusta ja neuvontaa yrittäjille ja kunnille. Alan keskittyminen vain muutamalle toimijalle ei ole kenenkään etu, ja siten käytännön toimintatavat, neuvonta ja ohjaus on tärkeää saada sellaisiksi, että jätteenkuljetusten kilpailutuksiin osallistuu mahdollisimman paljon kaiken kokoisia yrityksiä. (*Valiokunnan lausumaehdotus 4*)

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä myös, että ympäristöministeriö on käynnistänyt hankkeen, jossa kehitetään jäte- ja tuotetiedon keräämiseen käytettäviä tietojärjestelmiä. Hankkeeseen liittyen myös jätelain 95 §:ssä tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksiä ehdotetaan kiristettäväksi ja niissä kiinnitettäväksi erityistä huomiota siihen, että rekisteröivät kuljetusyrietykset ovat nuhteettomia ja luotettavia.

Ympäristövaliokunta toteaa vielä, että kaksoisjärjestelmän säilyttäminen sekajätteen kuljetuksessa tarkoittaa käytännössä sitä, että kiinteistön haltijan järjestämä sekajätteen kuljetus jatkunee ainakin toistaiseksi useimmissa kunnissa tai kunnan osissa, joissa tämä kuljetusjärjestelmä on nyt käytössä. Tämä turvaa erityisesti monien haja-asutusalueella toimivien pienten paikallisten yritysten toimintaedellytyksiä, koska ne voivat jatkaa sekajätteen kuljetuspalvelun tarjoamista vakiintuneelle asiakaskunnalleen. Erilliskeräyksen velvoiterajojen ulkopuolisilla alueilla yritys voi tarjota asuinkiinteistöille myös biojätteen ja pakkausjätteen kuljetuspalvelua. Ympäristövaliokunta toteaa, että järjestettäessä saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusta on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että lietteet saadaan kerättyä kattavasti koko kunnan alueella ja toimitettua asianmukaiseen käsittelyyn.

Kun ainoastaan erilliskerättävien jätteiden kuljetus siirtyy ehdotuksen mukaan suoraan lain perusteella kunnan järjestettäväksi, kuntien päätöksentekoon (sekajätteen ja lietteiden kuljetukset) liittyvät epäkohdat säilyvät useissa kunnissa. Kuntien päätöksenteko ja päätöksistä seuraavat oikeusriidat voivat aiheuttaa edelleen ylimääräisiä kustannuksia, eikä huomattavaa positiivista vaikutusta eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön synny. Toisaalta sekajätteen kuljetuksen osalta nykyiset yrittäjät saattavat säilyttää toimintamahdollisuutensa nykyisessä muodossaan siinä tilanteessa, että saavat kiinteistön haltijalta kuljetuksen hoitaakseen. Jätehuollon asiakkaan kannalta ratkaisun seurauksena muodostuu tilanne, jossa osa palveluista tilataan kunnalta (bio- ja pakkausjätteet), osa alueella toimivalta yksityiseltä kuljetusliikkeeltä (sekajätteet) ja osa paperin tuottajayhteisöltä (keräyspaperi). Asukkaan näkökulmasta kunnan järjestämä kokonaisuus olisi selkeämpi. Valiokunta pitää kuljetusten kaksoisjärjestelmän osittaista säilyttämistä kuitenkin perusteltuna tilanteessa, jossa vastuu jätteen kuljetuksen järjestämisestä on ollut jakautunut hyvin pitkään, sillä ratkaisu lieventää yritysten kannalta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia siellä, missä niitä ilmenee.

Kunnallisen jätehuoltoyhtiön liikevaihdolla on merkitystä määriteltäessä rajoja yhtiön toimimiselle kilpailullisilla markkinoilla. Jätelain 145 a §:n mukaan kunnallisen jätehuoltoyhtiön liikevaihdosta enintään 10 % saa muodostua markkinaehtoisista palveluista vuoden 2029 loppuun saakka ja enintään 5 % vuoden 2030 alusta. Kunnallisen jätehuoltoyhtiön liikevaihdon kasvaessa prosenttiosuuteen sidottu liikevaihtoraja mahdollistaa käytännössä markkinaehtoisuuden jonkinasteisen laajentamisen. Tämä lisää riskiä kilpailuneutraliteetin vaarantumisesta julkisten ja

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

yksityisten jätehuoltoyritysten välillä. Talousvaliokunta toteaa lausunnossaan, että sikäli kun kilpailuneutraaliteettiongelmia esiintyy, niihin voidaan puuttua parhaiten muuttamalla julkisten hankintojen sidosityksikkösääntelyä. Ympäristövaliokunta yhtyy tähän näkemykseen.

Kunnan vastuulla olevien erilliskerättävien jätteiden kuljetuksessa siirtyminen kunnan keskitettyyn kilpailutukseen tapahtuu siirtymäsäännösehdotuksen mukaan siten, että kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus lakkaa erilliskerättävästä jätelajista riippuen 2—3 vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Niillä alueilla, joilla kiinteistön haltija on tehnyt sopimuksen suoraan kuljetusyrityksen kanssa, sopimukset päättyvät ja kuljetusyritysten on jatkossa osallistuttava kunnan kilpailutuksiin.

Voimaantulosäännösehdotuksen 5 momentin mukaan, jos kunnassa on lain voimaan tullessa muun kuin sekalaisen yhdyskuntajätteen tai saostus- ja umpisäiliölietteen osalta käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on siirryttävä biojätteen osalta aikaisintaan kahden vuoden ja viimeistään kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta ja muiden kiinteiden yhdyskuntajätteiden osalta viimeistään 1 päivästä heinäkuuta 2023. Jos kunta päättää siirtyä kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on ehdotetun 37 §:n 2 momentin mukaan määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisajankohdasta, joka voi olla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä.

Valiokunta korostaa, että siirtymäajan kunnan järjestämiin kuljetuksiin siirryttäessä tulee normaalitilanteessa olla ehdotettu kolme vuotta. Koska kunnalla on jätelain 35 §:n perusteella viime kädessä vastuu huolehtia kuljetusten järjestämisestä, sen on järjestettävä kuljetus myös kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen alueilla, jos kuljetus muutoin uhkaa jäädä järjestämättä ja tästä voi seurata haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Jotta kunnan vastuusta ei näissä harvinaisissa tilanteissa synny oikeudellista epäselvyyttä, valiokunta ehdottaa 37 §:n 2 momentin täsmentämistä siten, että kunta voi päättää roskaantumisen tai terveys- tai ympäristöhaitan tai -vaaran ehkäisemiseksi aikaisemmasta kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisajankohdasta alueella, jolla jätteenkuljetuspalvelua ei ole tarjolla tai sen saatavuus on merkittävästi heikentynyt.

Valiokunta toteaa, että perusteet siirtymäaikojen hyväksyttävyydelle ovat pääosin samat kuin edellä esitetyt kuljetuksen kaksoisjärjestelmän osittaiselle purkamiselle. Siirtymäaikoja on perusteltu erilliskeräyksen nopealla käynnistämällä jäsenvaltioita sitovien kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi, mutta alan toimijat ovat pitäneet niitä lyhyinä. Arvioon siirtymäaikojen oikeasuhtaisuudesta vaikuttaa tässä yhteydessä se, että muutoksen ennakoidaan kasvattavan markkinaa sekä kuntien vastuulle kuuluvan että yritysjetteen kuljetuksessa, mikä pienentää yritysten riskiä liiketoiminnan loppumiselle ja kalustoinvestointien menettämiselle kuljetusjärjestelmän muutoksen yhteydessä. Ympäristövaliokunta pitää perusteltuna, että pakkausjätteiden ehdotettu kahden vuoden siirtymäaika olisi myös vähimmäissiirtymäaika. Talousvaliokunta katsoo myös lausunnossaan, että pakkausjätteiden kuljetuksen siirtymäajasta on perusteltua säätää vähimmäissiirtymäaika. Ympäristövaliokunta ehdottaa siirtymäsäännöksen muuttamista tämän toteuttamiseksi siten kuin yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee. Siirtyminen pakkausjätteiden ja mahdollisten muiden erilliskerättävien kiinteiden yhdyskuntajätteiden osalta tapahtuu siten 1.7.2023, mikä tarkoittaa, että kunnan on suunniteltava ja kilpailutettava kuljetukset alkamaan tuolloin.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Nyt ehdotetulle sääntelylle on perustuslakivaliokunnan mielestä esitetty hyväksyttäviä perusteita. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että sen käytännössä on perusteltujen odotusten suojaan tulkittu kuuluvan oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevän lainsäädännön pysyvyyteen niin, että tällaisia seikkoja ei voida säännellä tavalla, joka kohtuuttomasti heikentäisi sopimusosapuolten oikeusasemaa. Silloinkin, kun valiokunta on pitänyt mahdollisena takautuvaa puuttumista sopimukseen, valiokunta on arvioinut esitystä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, kuten sääntelyn tarkoituksen hyväksyttävyyden ja sääntelyn oikeasuhtaisuuden, kannalta. Perustuslakivaliokunnan arvion mukaan asian perustuslaillisen arvioinnin kannalta merkitystä on myös sillä, että jätekuljetusten palveluntuottaja toimii varsin säännellyllä toimialalla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan painavien yleisten etujen vuoksi vahvasti säännellyillä markkinoilla toimivat yritykset eivät voi perustellusti odottaa lainsäädännön pysyvän kaikissa oloissa muuttumattomana. Perustuslakivaliokunta kiinnittää vielä huomiota siihen, etteivät nyt ehdotetut siirtymäajat ole kaikilta osin erityisen pitkiä, mutta että ehdotettu sääntely ei kuitenkaan muodostu perustuslain 15 §:n kannalta ongelmalliseksi, erityisesti kun otetaan huomioon elinkeinonharjoittajien toimintamahdollisuudet uudistuksen jälkeenkin. Ympäristövaliokunta toteaa, että perustuslakivaliokunnan arvioon sääntelyn ongelmattomuudesta perustuslain kannalta verrattuna aikaisemmin käsiteltävänä oleviin ehdotuksiin näyttää erityisesti vaikuttaneen viimeisenä mainittu näkökulma eli elinkeinonharjoittajien toimintamahdollisuudet uudistuksen jälkeenkin.

Tuottajavastuu pakkausjätehuollossa

Tuottajavastuu on vakiinnuttanut paikkansa yhtenä jätehuollon sääntelykeinoista. Tuottajavastuun piirissä ovat pakkaukset, sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot ja akut sekä romuajoneuvot. Suomessa tuottajavastuuta sovelletaan lisäksi ajoneuvojen renkaisiin ja paperiin. Pakkausjätedirektiivi edellyttää, että jäsenvaltioiden on perustettava pakkausten tuottajan vastuuta koskevat järjestelmät 31.12.2024 mennessä. Hallituksen esityksessä tuottajayhteisöjä ja niiden toimintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan lisättäväksi. Yhden luokun periaatteen toteuttamiseksi tuottajayhteisöjen tulee edistää tuottajien mahdollisuutta hoitaa tuottajavastuuvaihtoehtojaan keskitetysti yhden toimijan kautta. Pakkausten tuottajayhteisön toimialan tulee jatkossa kattaa kaikki pakkausmateriaalit. Tuottajayhteisön tulee olla voittoa tavoittelematon yhteisö.

Kuluttajapakkaukset muodostavat merkittävän osan asumisessa, kaupassa ja palveluissa syntyvästä jätteestä, ja siksi niiden jätehuoltoon liittyvä sääntely ei kosketa vain tuottajavastuujärjestelmää vaan laajemmin yhdyskuntajätehuoltoa. Pakkauksia lukuun ottamatta kaikilla Suomen tuottajavastuualoilla tuottajilla on jo lähes täysi operatiivinen vastuu jätehuollosta, mistä seuraa käytännössä lähes täysi kustannusvastuu. Pakkausjätehuollossa sekä operatiivinen että kustannusvastuu jakautuvat kuntien, kiinteistön haltijoiden ja pakkausten tuottajien kesken. Koska pakkausten tuottajilla ei ole velvollisuutta kerätä pakkausjätettä kiinteistöiltä vaan ainoastaan alueellisissa vastaanottopaikoissa, kiinteistön haltija tai muu jätteen haltija maksaa erilliskerätyn pakkausjätteen kuljettamisen tuottajan jätehuoltoon.

Hallituksen esityksessä asumisessa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräys ja kuljetus ehdotetaan järjestettäväksi kuntien ja pakkausten tuottajien yhteistoimintana. Yhteistoimintamallin lähtökohtana on, että kunnat hoitavat pakkausjätteen erilliskeräyksen ja kuljetuksen asuinkiinteistöiltä tuottajan järjestämään käsittelyyn tai jatkokuljetukseen. Pakkausten tuottajayhteisö ja kunnat so-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

pivat erilliskeräyksen järjestämisestä ja korvauksista, jotka tuottajayhteisö maksaa kunnille näiden järjestämästä erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta. Kuntien on huolehdittava siitä, että pakkaus-ten tuottajayhteisön maksamat korvaukset otetaan täysimääräisesti ja materiaaleittain huomioon määrättäessä erilliskerättyä pakkausjätettä koskevia jätemaksuja. Yhteistoimintasopimuksen tulee kattaa vähintään kaksi kolmasosaa koko maan asukkaista. Korvausten maksamisen seurauksena pakkausten tuottajien tulee kattaa vähintään 80 % pakkausjätehuollon kustannuksista. Valiokunta toteaa tässä yhteydessä teknisenä huomiona, että talousvaliokunnan lausunnossa olevan viittauksen pakkausten keräysten ja käsittelyn hinnan määräytymiseen kuntien tai kunnallisten jäteyhtiöiden ja pakkausten tuottajien välisessä neuvottelussa tulisi olla viittaus korvausperusteiden määräytymiseen näissä neuvotteluissa.

Hallituksen esityksen tuottajien ja kuntien yhteistoimintamalliin perustuvan sääntelyratkaisun toimivuuden kannalta on tärkeää, että molemmilla osapuolilla on motiivi yhteistoimintaan. Tuottajien kustannusvastuun rajaaminen 80 %:iin lisää näiden sitoutumista yhteistoimintaan kunnan kanssa ja edistää sääntelymallin toimeenpanoa. Kunnalla puolestaan on motivaatio järjestää keräys mahdollisimman kustannustehokkaasti. Kustannusvastuun rajoittaminen tasoittaa myös etäkaupasta tuottajille koituvaa taloudellista raskautusta, kun sitä jaetaan osittain myös kuntien jätemaksujen kautta asukkaiden, eli etäkaupan asiakkaiden, kannettavaksi.

Kuntien ja pakkausten tuottajien yhteistoiminnan kehittäminen pakkausjätteen erilliskeräyksessä on olennaista kierrätystavoitteiden saavuttamisen kannalta. Yhteistoimintavelvoite mahdollistaa nykyisin jo laajasti käytössä olevan pakkausjätteiden kiinteistöittäisen erilliskeräyksen toimintamallin laajentamisen koko Suomeen. Valiokunta korostaa käytännön yhteistoiminnan suurta merkitystä. Kunnat ja tuottajat ovat neuvotelleet 49 a §:ssä tarkoitetun sopimuksen lähes valmiiksi, mikä osoittaa osapuolten tahtotilaa ja sitoutuneisuutta toteuttaa pakkausjätteiden kiinteistökohtainen keräys lain tarkoittamassa yhteistoiminnassa.

Jätelakiehdotuksen 62 §:n mukaan pakkausten tuottajayhteisön toimialan on katettava kaikki pakkausmateriaalit. Valiokunta katsoo, että vaikka muutos aiheuttaa kustannuksia toimeenpanovaiheessa, kuntien ja pakkausten tuottajien yhteistoiminnan kannalta on selkeintä, että pakkausten tuottajayhteisö edustaa jatkossa kaikkia eri pakkausmateriaaleja. Esitykseen sisältyy siirtymäsäännös, jonka mukaan merkittävän kierrätysinvestoinnin syntymisen kannalta tärkeä sopimus, jonka nykyinen tuottajayhteisö on tehnyt ennen lain voimaantuloa, velvoittaa sellaisenaan (korkeintaan seitsemän vuotta lain voimaantulosta) sitä tuottajarekisteriin hyväksytyä uutta tuottajayhteisöä, jolle sopimuksen tehneen tuottajayhteisön vastuut ja oikeudet muutoin siirtyvät.

Voimaantulosäännösehdoituksen 6 momentin mukaan pakkausten tuottajia edustavan toimijan tai toimijoiden ja kuntien on tehtävä 49 a ja 49 b §:ssä tarkoitettu sopimus yhteistoiminnasta ja kustannusten korvaamisesta viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021. Sopimuksen mukaisia korvauksia on maksettava 1 päivästä heinäkuuta 2023.

Suomen viranomaisten ja komission kilpailujaoston valtioneuvoston vastaavan osaston välillä järjestetyissä epävirallisissa tapaamisissa on päädytty arvioon, jonka mukaan ehdotetussa pakkausjätehuollon sääntelymallissa kunnan järjestämä pakkausjätteen keräys on ei-taloudellista toimintaa, joka ei tule valtioneuvoston sääntöjen soveltamisen piiriin. Valiokunta pitää tähän perustuen riittävästi selvitettyinä, että ehdotetulle sääntelymallille ei ole estettä.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Tuottajavastuu ja etäkauppa

Toimivan tuottajavastuun haasteena on alusta lähtien ollut vapaamatkustaminen eli se, että kaikki toimijat eivät osallistu jätehuollon kustannuksiin tai järjestämiseen. Ongelmana on voimakkaasti kasvava verkkokauppa ulkomailta, erityisesti EU:n ulkopuolisista maista. Tuottajavastuulainsäädäntö ei tällä hetkellä kattavasti velvoita ulkomaisia etämyyjiä, vaan kotimaiset toimijat maksavat myös ulkomaisista etäkaupoista tilattujen tuotteiden kierrättämisen ja muun jätehuollon. Tästä johtuva rahoitusvaje hidastaa keräyksen ja kierrätyksen tehostamista ja voimistaa epätasapuolista kilpailuasemaa yritysten välillä. Vapaamatkustajilla ei myöskään ole kannustimia ottaa ympäristönäkökohtia huomioon tuotesuunnittelussaan.

Valiokunta pitää kannatettavana, että tuottajavastuuta laajennetaan hallituksen esityksessä direktiivin vaatimuksen mukaisesti koskemaan myös etäkauppaa. Tuottajavastuun soveltamisala ehdotetaan ulotettavaksi myös niihin, jotka myyvät tuotteita kansainvälisellä etäkaupalla. Tuottajien tulee tuottajavastuuveloitteistaan huolehtimiseksi pääsääntöisesti liittyä tuottajayhteisöön tai perustaa sellainen yhdessä muiden tuottajien kanssa. Muualle kuin Suomeen sijoittautuneet tuottajat voivat ehdotuksen mukaan hoitaa tuottajavastuuveloitteensa Suomessa valtuutetun edustajan kautta. Verkkokaupan alustan ylläpitäjällä on vastaava mahdollisuus hoitaa alustalta toimivien etäkauppioiden tuottajavastuuveloitteet näiden valtuuttamana. Suomalaisten, muihin valtioihin tuotteita myyvien etämyyjien on puolestaan vastattava tuottajavastuuveloitteidensa täyttymisestä kyseisessä maassa, jossa ne siis ovat tuottajia.

Tiedonsaantioikeuden laajentaminen on tärkeää valvontaviranomaisen toimintakyvyn turvaamiseksi. Tiedonsaantioikeus on tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa toisen jäsenvaltion valvontaviranomainen pyytää Suomen viranomaiselta suomalaista etämyyjää koskevaa valvonta-apua. Jätelain 54 §:n mukaisesti valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajan kirjanpitoon sisällytettävistä, viranomaiselle toimitettavista ja yleisessä tietoverkossa julkaistavista tiedoista. Valiokunta pitää tarpeellisenä jätelakiehdotuksen 122 §:n täsmentämistä siten, että varmistetaan viranomaisen tiedonsaantioikeus myös niiltä suomalaisilta etämyyjiltä, joita ei Suomessa katsota tuottajiksi ja joita eivät siten muutoin koske tuottajien rekisteröinti- ja raportointisäännökset. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi pykälän muuttamista siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään.

Valiokunta toteaa, että etäkauppaan liittyvän vapaamatkustuksen vähentäminen kansallisin sääntelytoimin on vaikeaa, sillä kansallisten viranomaisten toimivaltuudet ulottuvat vain oman maan sisälle. Tarkastellut sääntelykeinot voivat olla vaikuttavia vain, jos ne toteutetaan kaikissa maissa ja eri maiden viranomaisten välinen yhteistyö on tehokasta. Hallituksen esitykseen sisältyvät keinot voivat vähentää vapaamatkustusta lähinnä niiden toimijoiden osalta, jotka ovat vapaamatkustajia joko tietämättömyyttään tai siksi, että helppoa tapaa hoitaa tuottajavastuuveloitteet ei ole ollut, mutta tarkoitukselliseen vapaamatkustukseen nämäkään keinot eivät tehoa.

Jätelakiehdotuksen 63 a § koskee tuottajien maksuosuuksia ja niiden mukauttamista. Tuottajayhteisöissä maksuosuudet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti suhteessa näiden markkinoille saattamiin tuotteisiin. Maksuosuuksien perusteista on mahdollista antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että jätedirektiivin mukaan tuottajavastuujärjestelmissä tulee huolehtia siitä, että pienille tuottajille ei aiheudu kohtuutonta

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

sääntelytaakkaa. Jos hallinnolliset kustannukset esimerkiksi perittäisiin täysimääräisinä vain muutaman tuotteen vuodessa markkinoille saattavilta tuottajilta, voitaisiin ne katsoa direktiivin tarkoittamalla tavalla kohtuuttomiksi. Valiokunta korostaa, että tuottajayhteisöjen tulisi kehittää menettelyjä, joilla voidaan keventää pienten tuottajien hallinnollista taakkaa ja siten myös hallinnollisia maksuja. Tämä on myös tuottajayhteisöjen etu, sillä se voi olla tehokas keino saada pieniä tuottajia, mukaan lukien etämyyjät, tuottajavastuujärjestelmän piiriin ja vähentää siten vapaa-matkustusta. Valiokunta katsoo, että riittävä ohjaus voidaan toteuttaa asetustasoisesti esimerkiksi sallimalla kiinteä hallinnollinen maksu edellyttäen, että maksu ei ylittäisi tiettyä suhteellista osuutta tuottajan operatiivisista maksuista.

Valiokunta pitää hyvin tärkeänä pikaisesti selvittää tuottajavastuuelvoitteiden siirtämistä myyntialustoille tilanteissa, joissa alustoilta tuotteitaan myyvät etäkauppiaat eivät hoida velvoitteitaan. On Suomessa toimivien yritysten etu, että tuottajavastuuelvoitteet kustannuksineen koskevat myös etäkauppaa. Tällaiset sääntelytoimet tulisi kuitenkin toteuttaa yhtenäisesti koko EU:n tasolla. Valiokunta pitää tärkeänä, että EU-tasoinen sääntely etenee kuluvalle parlamenttikaudella. Vaikka toistaiseksi Suomessa ei ole lainkaan tällaisia myyntialustoja, suomalaiset ostavat aktiivisesti tuotteita verkossa niiden kautta. On myös hyvä, että uusia keinoja etämyynnin tuottajavastuun tehostamiseksi selvitetään esimerkiksi käynnissä olevassa VN TEAS -hankkeessa Kiertotalous ja tuotepolitiikan ohjauskeinot.

Valiokunta pitää myös tärkeänä selvittää mahdollisuuksia täsmentää Tullin roolia etäkaupan tuottajavastuuvälvonnassa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ympäristöministeriö osallistuu ja seuraa käynnissä olevia kansallisia ja kansainvälisiä selvityksiä liittyen tuottajavastuun täytäntöönpanon tehostamiseen etämyynnin yhteydessä ja tekee myöhemmin niiden pohjalta mahdolliset lainsäädäntöehdotukset. Valiokunta korostaa myös tarvetta turvata riittävät voimavarat tuottajavastuuta valvovalle viranomaiselle muun muassa kansainvälisen etäkaupan tuottajavastuuvälvontaan.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on noussut esille myös tarve tuottajarekisteriä koskevalle tietopalvelulle valvonnan tehostamiseksi. Rekisteri sisältäisi tiedot kaikista tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista, tuottajayhteisöistä ja tuottajayhteisöjen jäsenistä sekä tiedot tuottajavastuun hoitamisesta tuoteryhmittäin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tietopalvelun perustamisesta on laaja yhteisymmärrys ja ympäristöministeriö on käynnistänyt valmistelut tuottajarekisteriä koskevan tietopalvelun edellyttämistä lainsäädäntömuutoksista ja resurssitarpeista osana laajempaa jätetietojärjestelmien kehitystyötä. Tavoitteena on, että tietopalvelu saadaan käyttöön vuodenvaihteessa 2022—2023.

Selvilläolo-, tiedonanto-, kirjanpito- ja raportointivelvollisuudet

Esitys sisältää useita uusia tai nykyistä laajempia eri jätealan toimijoihin kohdistuvia selvilläolo-, tiedonanto- ja kirjanpitovelvollisuuksia sekä kansallisiin viranomaisiin kohdistuvia velvollisuuksia pitää yllä rekisteriä ja tarvittaessa raportoida toimijoilta koottuja tietoja eteenpäin kansallisille tai EU:n viranomaisille.

Jätedirektiivien edellyttämien raportointitietojen saatavuuden parantamiseksi, jätetilastotietojen laadun parantamiseksi sekä yhdyskunta- ja pakkausjätteen laadunvalvonta- ja jäljittämisjärjestel-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

män kehittämiseksi nykyisiä kansallisia tietojärjestelmiä on laajennettava merkittävästi. Valiokunta toteaa, että ympäristöministeriö on aloittanut jätetietojärjestelmän selvitys- ja kehitystyön, jonka pohjalta tarvittavat tietojärjestelmiin liittyvät hankinnat on aloitettu vaiheittain vuoden 2020 aikana.

Siirtymäajat

Hallituksen esitykseen sisältyy useita erilaisia siirtymäaikoja, koska lainsäädännöllä pannaan täytäntöön huomattavan yksityiskohtaista EU-sääntelyä. Suurimman huomion kohteena olevaa kuljetuksen kaksoisjärjestelmään liittyvää voimaantuloa on tarkasteltu jo edellä. Sen ohella valiokunta toteaa muista siirtymäajoista seuraavaa.

Biojätteen kiinteistöittäinen keräys tulee ehdotuksen mukaan pakolliseksi kaikissa vähintään viiden huoneiston asuinkiinteistöissä taajamissa vuoden kuluttua lain voimaantulosta eli heinäkuussa 2022. Pakkausjätteen keräys alkaa vastaavasti vuotta myöhemmin eli heinäkuussa 2023. Biojätteen erilliskeräysvelvollisuus laajenee yli 10 000 asukkaan taajamissa kaikkiin asuinkiinteistöihin kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta eli heinäkuussa 2024. Lisäksi muiden kuin asuinkiinteistöjen on vastaavasti järjestettävä biojätteen ja pakkausjätteiden erilliskeräys vuoden kuluttua lain voimaantulosta eli heinäkuussa 2022.

Valiokunta pitää porrastettua erilliskeräyksen vähimmäisvaatimusten voimaantuloa tarpeellisenä velvoitteiden sujuvan toimeenpanon turvaamiseksi, jotta kunnille jää riittävä aika kuljetusten kilpailutusten suunnitteluun ja organisointiin. Jos biojätteen erilliskeräys alkaisi kaikessa laajuudessaan jo vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jätehuolto voisi ajautua ennakoimattomiin vaikeuksiin ja markkinoilla saattaisi syntyä väliaikaista puutetta esimerkiksi jätteen kuljettajista sekä keräys- ja kuljetusvälineistä. Valiokunta kiinnittää huomiota kuitenkin tarpeeseen tiedottaa tulevasta muutoksista tehokkaasti, sillä porrastus voi vaikuttaa kuluttajista epäselvältä.

Ympäristövaliokunta pitää tuottajavastuujärjestelmiä koskevia vähimmäissiirtymäaikoja perusteltuina siten, että ne ovat yhdenmukaisia tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän sekä tuottajayhteisöön kuulumattoman tuottajan tuottajarekisteriin hyväksymiselle säädettävän määräajan (30.6.2022) kanssa. Tällöin valvovalle viranomaiselle jää kuusi kuukautta aikaa käsitellä hakemuksia tuottajarekisteriin hyväksymiseksi ja vaatimusten noudattaminen alkaisi vuoden 2023 alusta. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöksen muuttamista siten, että tuottajan omavalvontaa (53 a §) ja tuottajien maksuosuuksia koskevat säännökset (63 a §) tulevat sovellettaviksi 1.1.2023 alkaen.

Lopuksi

Valiokunta korostaa lopuksi, että jäte- ja kiertotalousalan toimijoiden hyvää yhteistyötä tarvitaan kokonaisuuden hallitsemiseksi, sillä EU-lainsäädäntöön pitkälti perustuvan sääntelyn monimutkaisuus ja vastuunjako koskevat tulkintatilanteet ovat jätehuollossa jatkossakin väistämättömiä. Yhteistyön rakentuminen ei ole kiinni sääntelystä tai sen muuttamisesta, vaan toimivien käytäntöjen ja yhteistyökulttuurin luomisesta. Jätehuolto ja kierrätys muodostavat tulevaisuudessa aikaisempaa merkittävämmän osan perustavanlaatuisesta pyrkimyksestä lineaaritaloudesta kohti kiertotaloutta. Kokoamalla yhteen suurempia jätevirtoja kunta on vahvempi jätehuoltopalvelujen

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

tilaaja ja samalla yksityisen palvelun ja uusien teknologioiden kysynnän luoja. Kuntien ja yksityisten toimijoiden on yhteisesti kehitettävä uusia innovaatioita jätteen keräyksessä, kierrätyksessä ja muussa hyödyntämisessä. Hyvän yhteistyökulttuurin syntyminen vaatii tulevaisuuteen suuntaavaa otetta ja kierrätysmyönteistä ajattelua, jossa tunnustetaan potentiaalit kaikkien toimijoiden kannalta. Kokonaisuus voi toimia tuloksellisesti ja kaikkia hyödyttäen vain vahvan yhteistyön hengessä kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason jätehuollon avaintoimijoiden välillä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki jätelain muuttamisesta

26 a §. Valtioneuvoston asetus viranomaisten tehtävistä. Valiokunta ehdottaa lisättäväksi lakiehdotukseen uuden 26 a §:n, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin edellä 22, 24 ja 25 §:ssä tarkoitetuista viranomaisten tehtävistä. Asetuksella on tarkoitus säätää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) tehtävistä tarkentaen, että ELY-keskuksen velvollisuutena on huolehtia ympäristönsuojelun tietojärjestelmään tallennettujen jätteitä koskevien tietojen laadunvarmistuksesta. Ehdotetun 88 §:n mukaan ELY-keskuksen on tuettava valtakunnallista jätesuunnitelman valmistelua. Jätesuunnitelman toimeenpanoa varten ELY-keskuksen tehtäväksi säädettäisiin velvollisuus kerätä ja hankkia jätteitä ja jätehuoltoa koskevaa keskuksen toimialuetta koskevaa tietoa. Lisäksi asetuksella on tarkoitus tarkentaa jätelain 93 §:n jäteneuvontavelvollisuutta siten, että ELY-keskuksen olisi huolehdittava jätteitä ja jätehuoltoa koskevan koulutuksen, neuvonnan, tiedotuksen ja seurannan järjestämisestä toimialueellaan.

36 §. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Valiokunta ehdottaa 3 momentin teknistä täsmentämistä lisäämällä siihen täsmennyksen ”kiinteistöittäinen” sekä muuttamalla jätteenkuljetuksiin viittaamisen jätteenkuljetuspalveluihin viittaamiseksi.

37 §. Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Valiokunta ehdottaa 2 momentin täsmentämistä siten kuin yleisperusteluissa on esitetty.

66 a §. Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentin muuttamista siten, että tiedottamisvelvollisuus tuottajavastuuvälvoitteiden hoitamisesta koskee myös tuottajaa vastaavaa muuta toimijaa (esimerkiksi kansainväliset tuotemerkit), joka ottaa tuottajavastuuvälvoitteet hoidettavakseen varsinaisilta tuottajilta. Valiokunta myös täsmentää, että verkkokaupan alustan ylläpitäjä voi nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan alustallaan toimivan etämyyjän tuottajavastuuvälvoitteista Suomessa taikka vastaavassa tarkoituksessa tehdä sopimuksen hyväksytyyn tuottajayhteisön kanssa. Alustan ylläpitäjällä on oltava tähän kirjallinen valtuutus.

118 a §. Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus elintarvikejätteestä. Valiokunta on tehnyt pykälään teknisen korjauksen tarkistamalla viittauksen uuteen elintarvikelakiin.

122 §. Tiedonsaantioikeus. Valiokunta ehdottaa lisättäväksi pykälään uuden 4 kohdan, jonka mukaan valvontaviranomaisella on oikeus saada myös tarpeelliset tiedot Suomesta käsin toimi-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

valta etämyyjältä tämän toiseen valtioon myymistä tuottajavastuunalaisista tuotteista ja tuottajavastuuvälitteiden hoitamisesta kyseisessä maassa.

143 §. Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä. Valiokunta on tehnyt pykälään teknisiä korjauksia sen täsmentämiseksi.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa 2 momentin alkuun lisättäväksi siirtymäsäännöksen, jonka mukaan lain 36 §:n mukaista kunnan velvollisuutta tehdä markkinakartoitus sovelletaan 1.7.2022 alkaen, jolloin hankintayksiköille jää tosiasiallisesti riittävästi aikaa varautua markkinakartoituksen tekemiseen ennen vuonna 2022 tehtäviä kuljetushankintoja. Valiokunta pitää siirtymäsäännöstä tarpeellisenä selkiyttämään markkinakartoituksen tekovelvoitteen voimaantuloa, sillä ilman siirtymäsäännöstä voi velvoite tehdä markkinakartoitus jäädä epäselväksi esimerkiksi heti lain voimaantulon jälkeen tehtävissä kuljetushankinnoissa.

Valiokunta ehdottaa säännöksen 3 momenttia muutettavaksi siten, että lain 53 a §:n mukaista tuottajan omavalvontavelvollisuutta ja 63 a §:n mukaista tuottajien maksuosuuksia ja niiden mukauttamista koskevaa velvollisuutta sovelletaan vasta 1.1.2023 alkaen. Lisäksi valiokunta ehdottaa poistettavaksi 6 momentista määrään ”viimeistään”. Poiston johdosta määräaika on samanaikaisesti sekä vähimmäis- että enimmäismääräaika, sillä jos kunnassa on lain voimaan tullessa muun kuin sekalaisen yhdyskuntajätteen tai saostus- ja umpisäiliölietteen osalta käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on siirryttävä muiden kiinteiden yhdyskuntajätteiden osalta 1. heinäkuuta 2023 alkaen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 40/2021 vp sisältyvät 2.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 40/2021 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy neljä lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan jätelain (646/2011) 5 §:n 2—5 momentti, 45, 89 ja 90 §, sellaisena kuin niistä on 89 § laissa 328/2016,

muutetaan 1 §, 3 §:n 1 momentti, 6 ja 9 §, 10 §:n johdantokappale ja 6 kohta, 12 §:n 3 momentti, 15 §, 17 §:n 1 momentti, 20 §, 23 §:n 1 momentti, 25 §:n 4 momentti, 27 ja 32 §, 33 §:n 2 momentti, 35 §, 36 §:n 3 momentti, 37 §, 39 §:n otsikko ja 2 momentti, 41 §, 43 §:n 3 momentti, 46 ja 47 §, 48 §:n 1 momentin johdantokappale, 51, 54, 60, 62—63, 64—66, 66 a, 68 ja 69 §, 80, 81, 87, 88, 91 ja 93 §, 102 §:n 2 momentti, 117, 118, 119 ja 121 §, 122 §:n 1 momentti, 127 §, 129 §:n 1 momentti, 131 §:n 1 momentti ja 2 momentin 5 ja 8 kohta, 136, 143, 146 ja 147 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentti osaksi laissa 195/2012, 6 § osaksi laissa 410/2014, 25 §:n 4 momentti laissa 757/2018, 32 § osaksi laissa 445/2018, 33 §:n 2 momentti laissa 438/2019, 41 § osaksi laissa 528/2014, 66 a ja 121 § sekä 131 §:n 2 momentin 5 kohta laissa 410/2014, 118 § osaksi laeissa 528/2014 ja 757/2018, 122 §:n 1 momentti laeissa 1104/2011 ja 757/2018, 127 § osaksi laissa 25/2014, 129 §:n 1 momentti laissa 528/2014, 146 § laissa 686/2018, 147 § laeissa 626/2017 ja 757/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a, 5 b, 11 a, 15 a, 15 b, 26 a, 41 a, 49 a—49 d, 53 a, 63 a, 66 b, 66 c, 80 a, 117 b, 117 c, 118 a ja 121 a § seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen käytön kestävyyttä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto sekä ehkäistä roskaantumista.

3 §

Soveltamisalan rajaukset

Tätä lakia ei sovelleta seuraaviin jätteisiin:

1) ilmaan johdettaviin päästöihin;

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

2) hiilidioksidiin, joka on otettu talteen ja siirretty geologista varastointia varten tai varastoitu geologisesti siltä osin kuin siitä säädetään muualla laissa eikä hiilidioksidin geologiseen varastointiin, jos aiottu varastoitava kokonaismäärä on alle 100 000 tonnia ja tarkoituksena on uusien tuotteiden ja menetelmien tutkiminen, kehittäminen tai testaaminen;

3) jäteveteen siltä osin kuin siitä säädetään muualla laissa;

4) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005) tarkoitettuun räjähteeseen, ydinenergialaissa (990/1987) tarkoitettuun ydinjätteeseen eikä säteilylaissa (859/2018) tarkoitettuun radioaktiiviseen jätteeseen;

5) pilaantumattoman ruoppausmassan sijoittamiseen, joka tehdään vesilain (587/2011) 2 luvun 6 §:n nojalla tai joka edellyttää mainitun lain 3 luvun 2 tai 3 §:n nojalla lupaa;

6) eläimistä saataviin sivutuotteisiin siltä osin kuin niistä säädetään muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys-säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1069/2009 (*sivutuoteasetus*), mukaan lukien sivutuoteasetuksen soveltamisalaan kuuluva lanta ja käsitellyt tuotteet; lakia sovelletaan kuitenkin sellaisiin sivutuotteisiin ja niistä johdettuihin tuotteisiin, jotka on tarkoitettu poltettaviksi, kaatopaikalle sijoitettaviksi tai käytettäväksi biologisessa käsittelylaitoksessa;

7) kallio- tai maaperästä irrottamattomaan pilaantuneeseen maa-ainekseen;

8) muihin kuin 6 kohdassa tarkoitettuihin aineisiin, jotka on tarkoitus käyttää rehuaineina sellaisina kuin ne on määritelty rehun markkinoille saattamisesta ja käytöstä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1831/2003 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 79/373/ETY, komission direktiivin 80/511/ETY, neuvoston direktiivien 82/471/ETY, 83/228/ETY, 93/74/ETY, 93/113/EY ja 96/25/EY ja komission päätöksen 2004/217/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 767/2009 3 artiklan 2 kohdan g alakohdassa.

5 a §

Sivutuotteet

Aine tai esine ei ole jäte, vaan sivutuote, jos se syntyy sellaisessa tuotantoprosessissa, jonka ensisijaisena tarkoituksena ei ole tämän aineen tai esineen valmistaminen, ja:

1) aineen tai esineen jatkokäytöstä on varmuus;

2) ainetta tai esinettä voidaan käyttää suoraan sellaisenaan tai sen jälkeen, kun sitä on muunnettu enintään tavanomaisen teollisen käytännön mukaisesti;

3) aine tai esine syntyy tuotantoprosessin olennaisena osana; sekä

4) aine tai esine täyttää sen suunniteltuun käyttöön liittyvät tuotetta sekä ympäristön- ja terveys- ja terveysuojelua koskevat vaatimukset eikä sen käyttö kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista sivutuotteeksi luokittelun edellytyksistä sivutuotteittain eriteltyinä.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

5 b §

Jätteen luokittelun päätyminen

Jäte, joka on kierrätetty tai muuten hyödynnetty, ei ole enää jätettä, jos:

- 1) sitä on määrä käyttää erityisiin tarkoituksiin;
- 2) sillä on markkinat tai kysyntää;
- 3) se täyttää käyttötarkoituksensa mukaiset tekniset vaatimukset ja on vastaaviin tuotteisiin sovellettavien säännösten ja standardien mukainen; ja
- 4) sen käyttö ei kokonaisuutena arvioiden aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yksityiskohtaisista arviointiperusteista 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten soveltamiseksi tiettyihin jätelajeihin. Arviointiperusteisiin on sisällytettävä vähintään:

- 1) jätemateriaalit, jotka on sallittua toimittaa hyödyntämistoimeen;
- 2) sallitut käsittelyprosessit ja -tekniikat;
- 3) tuotteisiin sovellettavien säännösten ja standardien mukaiset laatuvaatimukset materiaaleille, joita ei hyödyntämisen seurauksena enää luokitella jätteenä, mukaan lukien tarvittaessa epäpuhtauksien raja-arvot;
- 4) hallintajärjestelmille asetettavat vaatimukset, joilla osoitetaan jätteen luokittelun päätyminen koskevien arviointiperusteiden noudattaminen, mukaan lukien vaatimukset laadunvalvonnasta ja omavalvonnasta sekä tarvittaessa akkreditoinnista; ja
- 5) vaatimustenmukaisuudesta ilmoittaminen.

Jos tietyn jätteen jätteen luokittelun päätyminen arviointiperusteista ei säädetä Euroopan unionin lainsäädännössä tai 2 momentin mukaisella valtioneuvoston asetuksella, ympäristölupaviranomainen voi päättää tapauskohtaisesti jätteen luokittelun päätymisestä 1 momentissa säädettyjen edellytysten perusteella. Päätöksenteossa on tarvittaessa noudatettava, mitä 2 momentissa säädetään, ja otettava huomioon materiaalia koskevat epäpuhtauksien raja-arvot sekä materiaalista mahdollisesti aiheutuva vaara tai haitta terveydelle tai ympäristölle. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään ympäristöluvan myöntämisestä tai sen muuttamisesta.

Jätteen luokittelun päätyttyä materiaalin markkinoille saattajan on varmistettava, että materiaali on kemikaali- ja tuotelainsäädännön mukaista. Jos materiaalia ei ole saatettu markkinoille, varmistamisvelvollisuus on materiaalin ensimmäisellä käyttäjällä.

6 §

Muut määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vaarallisella jätteellä* jätettä, jolla on jokin vaarallinen ominaisuus (*vaaraominaisuus*) ja *vaarattomalla jätteellä* jätettä, jolla ei ole vaaraominaisuuksia;
- 2) *yhdyskuntajätteellä* vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä, mukaan lukien paperi-, kartonki-, lasi-, metalli-, muovi-, tekstiili- ja biojäte sekä käytöstä poistetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot, akut ja suurikokoiset esi-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

neet, sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä, ei kuitenkaan saostus- ja umpisäiliölietettä;

3) *saostus- ja umpisäiliölietteellä* talousjätevedestä saostussäiliössä, umpisäiliössä, pienpuhdistamossa tai muussa vastaavassa käsittelyjärjestelmässä muodostuvaa lietettä;

4) *sekalaisella yhdyskuntajätteellä* yhdyskuntajätettä, joka jää jäljelle, kun jätteestä on sen syntypaikalla kerätty erilleen jätelajeittain yksilöidyt jakeet;

5) *rakennus- ja purkujätteellä* rakennuksen tai muun kiinteän rakennelman uudis- ja korjausrakentamisessa ja purkamisessa, maa- ja vesirakentamisessa sekä muissa rakennus- ja purkutöiminnoissa syntyvää jätettä;

6) *biojätteellä* asumisessa, toimistoissa, ravintoloissa, tukkuliikkeissä, ruokaloissa, ateriapalveluissa, vähittäisliikkeissä ja muissa vastaavissa toiminnoissa syntyvää biologisesti hajoavaa elintarvike- ja keittiöjätettä, elintarviketuotannossa syntyvää vastaavaa jätettä sekä biologisesti hajoavaa puutarha- ja puistojätettä;

7) *elintarvikejätteellä* elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 2 artiklassa tarkoitettua elintarviketta, josta on tullut jätettä;

8) *POP-jätteellä* jätettä, joka sisältää pysyviä orgaanisista yhdisteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 liitteessä IV lueteltuja yhdisteitä vähintään mainitussa liitteessä säädetyn pitoisuusrajan mukaisina pitoisuuksina;

9) *kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteella* kotitaloudessa käytettävää sähkö- ja elektroniikkalaitetta sekä laadultaan ja määrältään siihen rinnastettavaa kaupassa, teollisuudessa, laitoksissa ja muussa toiminnassa käytettävää sähkö- ja elektroniikkalaitetta; laitetta, jota todennäköisesti käytetään sekä kotitaloudessa että muussa toiminnassa, pidetään kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteena;

10) *jätteen tuottajalla* sitä, jonka toiminnasta syntyy jätettä tai jonka esikäsitteily-, sekoittamis- tai muun toiminnan tuloksena jätteen ominaisuudet tai koostumus muuttuvat;

11) *jätteen haltijalla* jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on;

12) *kiinteistön haltijalla* kiinteistön omistajaa tai vuokraoikeuden haltijaa;

13) *jätteen kuljettajalla* sitä, joka vastaa jätteen kuljetuksesta;

14) *jätteen välittäjällä* sitä, joka ammattimaisesti ostaa tai myy jätettä taikka välittää jätettä tai jätehuollon palveluita muiden lukuun, mukaan lukien välittäjä, joka ei ota jätettä fyysisesti haltuunsa;

15) *tuottajalla* ammattimaisesti tuotteita markkinoille saattavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka eritellään tuotekohtaisesti tarkemmin 48 §:ssä;

16) *jätehuollolla* jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä, mukaan lukien tällaisen toiminnan tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä;

17) *jätteen keräyksellä* jätteen kokoamista kiinteistön haltijan, kunnan, tuottajan, jakelijan tai muun järjestämään vastaanottopaikkaan omatoimista käsittelyä varten tai jätteen kuljettamiseksi käsittelyyn, mukaan lukien jätteen alustava lajittelu ja tilapäinen varastointi;

18) *jätteen erilliskeräyksellä* jätteen keräystä siten, että lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet pidetään toisistaan erillään uudelleenikäytön valmistelun, kierrätyksen, muun hyödyntämisen taikka muun erityisen käsittelyn helpottamiseksi;

19) *jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisellä* sellaista toimintaa ennen kuin tuotteesta tulee jätettä, jolla edistetään tuotteen uudelleenikäyttöä, pidennetään sen käyttöikää tai ehkäistään

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

muulla tavoin jätteen syntymistä taikka vähennetään tuotteessa olevien vaarallisten ja muiden haitallisten aineiden määrää tai syntyvän jätteen haitallisia ympäristö- ja terveysvaikutuksia;

20) *uudelleenkäytöllä* tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu;

21) *uudelleenkäytön valmistelulla* jätteen tarkistamiseksi, puhdistamiseksi tai korjaamiseksi toteutettavaa toimintaa, jolla käytöstä poistettu tuote tai sen osa valmistellaan siten, että se voidaan käyttää uudelleen ilman muuta esikäsitteilyä;

22) *jätteen kierrätyksellä* toimintaa, jossa jäte valmistetaan tuotteeksi, materiaaliksi tai aineeksi joko alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen; jätteen kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi;

23) *jätteen hyödyntämisellä* toimintaa, jonka ensisijaisena tuloksena jäte käytetään hyödyksi tuotantolaitoksessa tai muualla taloudessa siten, että sillä korvataan kyseiseen tarkoitukseen muutoin käytettäviä aineita tai esineitä, mukaan lukien jätteen valmistelu tällaista tarkoitusta varten;

24) *materiaalina hyödyntämisellä* muuta jätteen hyödyntämistä kuin jätteen hyödyntämistä energiana taikka jätteen valmistamista polttoaineeksi tai muutoin energianlähteenä käytettäväksi materiaaliksi;

25) *maantäytöllä* jätteen hyödyntämistä, jossa tarkoitukseen soveltuvaa vaaratonta jätettä käytetään louhittujen alueiden kunnostamisessa tai maisemointiin liittyvissä maarakennustöissä;

26) *jätteen loppukäsittelyllä* jätteen sijoittamista kaatopaikalle, polttoa ilman energian talteenottoa tai muuta näihin rinnastettavaa toimintaa, joka ei ole jätteen hyödyntämistä, vaikka toiminnan toissijaisena seurauksena on jätteen sisältämän aineen tai energian hyödyntäminen, mukaan lukien jätteen valmistelu loppukäsittelyä varten;

27) *jätteen käsittelyllä* jätteen hyödyntämistä tai loppukäsittelyä, mukaan lukien hyödyntämisen tai loppukäsittelyn valmistelu;

28) *tuotteen jakelijalla* tuotteen ammattimaista myyjää tai muuta tahoa, joka tarjoaa tuotteen käyttäjän saataville;

29) *jätteen kansainvälisellä siirrolla* jätteiden siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1013/2006, jäljempänä *jätteensiirtoasetus*, tarkoitettua jätteen siirtoa Suomesta toiseen maahan, toisesta maasta Suomeen ja jätteen siirtoa Suomen kautta.

Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetun lain (829/2009) 2 §:ssä tarkoitettua kuntayhtymää ja muuta kuntayhtymää siltä osin kuin sille on annettu kunnalle tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tehtäviä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä jätteiden luokittelusta vaarallisiin ja vaarattomiin jätteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös siitä, mitkä toimet ovat 1 momentin 20—26 kohdassa tarkoitettuja toimintoja, sekä 1 momentin 28 kohdassa tarkoitettua tuotteen jakelijan määrittämiseksi.

Jätteen vaaraominaisuuksista annetaan tarkemmat säännökset jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY mukaisesti valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

9 §

Tuotteita koskevat huolehtimisvelvollisuudet ja kiellot

Tuotteen valmistajan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi huolehdittava siitä, että:

- 1) valmistuksessa käytetään säästeliäästi raaka-aineita ja raaka-aineina käytetään jätteitä, jätteestä valmistettuja raaka-aineita tai käytettyjä tuotteita tai niiden osia;
- 2) valmistuksessa vältetään ympäristölle ja terveydelle haitallisia aineita sisältävien raaka-aineiden käyttöä ja ne korvataan haitattomammilla raaka-aineilla;
- 3) tuotantomenetelmä valitaan siten, että valmistuksessa syntyy mahdollisimman vähän jätettä ja syntyvä jäte on terveydelle ja ympäristölle mahdollisimman haitatonta;
- 4) tuotetta ei pakata tarpeettomasti;
- 5) tuote on resurssitehokas, elinkaareltaan ja käyttöikänsä kestävä, korjattava, päivitettävä ja uudelleenkäytettävä sekä jätteenä kierrätettävä ja siitä ja sen käytöstä syntyy mahdollisimman vähän jätettä;
- 6) tuotteesta ei jätteenä aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle tai roskaantumista eikä huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle;
- 7) kriittisiä raaka-aineita sisältävä tuote on mahdollisuuksien mukaan uudelleenkäytettävä ja jätteenä kierrätettävä.

Tuotteen valmistajan on tarpeen mukaan huolehdittava siitä, että:

- 1) tuotteessa on sen ominaisuuksia selventävät ja käyttöä, lajittelua, uudelleenkäyttöä, jätehuoltoa ja tuottajavastuun kohdentamista helpottavat merkinnät tai että siihen liitetään tiedot näistä seikoista;
- 2) tuotteen käyttäjille tiedotetaan tuotteeseen tehdyistä merkinnöistä ja niiden merkityksestä sekä lajittelun, uudelleenkäytön ja jätehuollon järjestelyistä;
- 3) jätehuollon toimijoille annetaan tarpeelliset tiedot tuotteen tai sen osien uudelleenkäytöstä, purkamisesta ja kierrätyksestä sekä vaarallisten aineiden ja osien sijainnista tuotteessa;
- 4) saatavilla on varaosia, käyttöohjeet, tekniset tiedot taikka muut välineet, laitteet tai ohjelmistot, jotka mahdollistavat tuotteen laadukkaan korjauksen ja turvallisen uudelleenkäytön.

Tuotteen markkinoille saattajan ja jakelijan on tämän lain tavoitteiden saavuttamiseksi mahdollisuuksien mukaan varmistuttava siitä, että tuote täyttää 1 momentin 4—7 kohdassa säädetyt vaatimukset ja että tuote merkitään sekä siitä tiedotetaan ja annetaan tietoja 2 momentin mukaisesti.

Jos tuotteen valmistuksessa, käytössä tai käytöstä poistamisessa syntyy jätettä, jonka on todettu tai voidaan perustellusti odottaa aiheuttavan huomattavaa haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle taikka vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, näiden tuotteiden valmistus, markkinoille saattaminen, vienti tai käyttö voidaan kieltää tai rajoittaa taikka asettaa sille ehtoja.

10 §

Valtioneuvoston asetukset tuotteista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tuotteen valmistajaan, markkinoille saattajaan ja jakelijaan kohdistuvista 9 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyistä tuotantoa ja tuotteita koskevista vaati-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

muksista sekä 9 §:n 4 momentissa tarkoitettusta kiellosta, rajoituksesta tai ehdosta tarkempia säännöksiä:

6) muusta 1—5 kohtaan rinnastettavasta ja Euroopan unionin asianomaisten säädösten täytäntöön panemiseksi tarpeellisesta toimintaa tai tuotetta koskevasta kiellosta tai vaatimuksesta ja sen noudattamisen valvonnasta sekä siihen liittyvästä tiedonantovelvollisuudesta.

11 a §

Uudelleenkäytön valmistelun edistäminen

Kunnan, tuottajan tai muun jätteen ammattimaista keräystä harjoittavan on jätteen keräyksen yhteydessä varattava uudelleenkäytön valmistelua harjoittaville yrityksille ja yhteisöille tasapuolinen mahdollisuus saada uudelleenkäytön valmisteluun soveltuva jäte osoittamastaan vastaanottopaikasta siltä osin kuin se ei itse järjestä kyseisen jätteen uudelleenkäytön valmistelua. Jätettä vastaanotettaessa ja kerättyä on toimittava siten, ettei mahdollisuus jätteen uudelleenkäytön valmisteluun heikenny.

Jätteen luovuttamisesta uudelleenkäytön valmisteluun on tehtävä kirjallinen sopimus. Jätteen luovuttaja voi periä uudelleenkäytön valmistelua harjoittavalta yritykseltä tai yhteisöltä jätteen kustannustehokkaasta keräyksestä ja varastoinnista aiheutuneet kustannukset. Uudelleenkäytön valmistelua harjoittavan yrityksen ja yhteisön on annettava jätteen käsittelyä koskevat tiedot jätteen luovuttajalle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen sopimuksien sisällöstä ja kustannusten perusteista.

12 §

Selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) jätteen haltijan velvollisuudesta seurata ja tarkkailla jätteen ja jätteen käsittelyn ympäristö- ja terveysvaikutuksia sekä seurata jätteen koostumusta ja alkuperää;
- 2) jätettä ja jätteen käsittelyä koskevien tietojen antamisesta jätteen aikaisemmalle haltijalle tai käsittelijälle;
- 3) muista 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin toimiin rinnastettavista toimista 2 momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi.

15 §

Jätteiden erilliskeräysvelvollisuus

Lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet on etusijajärjestyksen toteuttamiseksi kerättävä toisistaan erillään, eikä niitä saa sekoittaa muihin jätteisiin tai materiaaleihin.

Jätteiden erilliskeräysvelvollisuudesta voidaan poiketa vain, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy:

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

1) erilaisten jätteiden yhteiskeräys ei heikennä niiden laatua eikä vähennä mahdollisuuksia valmistella ne uudelleenkäyttöön, kierrättää ne tai hyödyntää ne muulla tavoin etusijajärjestyksen mukaisesti;

2) erilliskeräys ei johda parhaaseen mahdolliseen kokonaistulokseen, kun otetaan huomioon jätteen jätehuollon kokonaisvaikutukset ympäristöön;

3) erilliskeräys ei ole teknisesti toteutettavissa, kun otetaan huomioon jätteen keräyksen hyvät käytännöt;

4) erilliskeräyksen kustannukset olisivat kohtuuttomia ottaen huomioon mahdollisuudet parantaa erilliskeräyksen kustannustehokkuutta, erilliskerätyn jätteen ja siitä jalostetun uusioraaka-aineen myynnistä saatavat tulot sekä kustannukset, jotka syntyvät lajittelemattoman jätteen keräyksen ja käsittelyn kielteisistä ympäristö- ja terveysvaikutuksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) jätteen erillään pitämistä koskevista vaatimuksista, lajiltaan ja laadultaan erilaisten jätteiden yhdistämisen edellytyksistä sekä 2 momentissa tarkoitettujen poikkeusten soveltamisesta tiettyyn jätteeseen;

2) kunnan, tuottajan, kiinteistön haltijan ja jätteen haltijan velvollisuudesta järjestää jätteen erilliskeräys, jota koskevat vaatimukset voivat olla erilaisia eri alueilla ottaen huomioon alueen väestötiheys, syntyvän jätteen määrä ja hyödyntämismahdollisuudet sekä erilliskeräyksen järjestämisestä aiheutuvat ympäristövaikutukset ja kustannukset.

15 a §

Kielto polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä

Uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä ei saa toimittaa poltettavaksi eikä sijoitettavaksi kaatopaikalle. Erilliskerätyn jätteen myöhemmästä käsittelystä syntyvä jäte voidaan kuitenkin polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle, jos näin saavutetaan etusijajärjestyksen kannalta paras tulos.

15 b §

Hyödynnettävän jätteen laadun varmistaminen

Ammattimaisesti tai laitospöytäisesti tai jätettä hyödyntävän toiminnanharjoittajan on ennen hyödyntämistä tai sen aikana poistettava jätteestä vaaralliset aineet, seokset tai osat, jos se on tarpeen jätteen käsittelemiseksi etusijajärjestyksen mukaisesti tai 13 §:ssä tarkoitettua vaaran tai haitan aiheutumisen estämiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista vaarallisista aineista, seoksista tai osista sekä toimista niiden poistamiseksi.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

17 §

Vaarallisten jätteiden sekoittamiskielto

Vaarallista jätettä ei saa laimentaa eikä muulla tavoin sekoittaa lajiltaan tai laadultaan erilaiseen jätteeseen taikka muuhun aineeseen. Sekoittamiskiellosta voidaan poiketa, jos sekoittaminen on jätteen käsittelemiseksi tarpeellista ja toimintaan on ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Jätteet on eroteltava, jos vaarallista jätettä on sekoitettu kiellon vastaisesti ja jos erotelu on tarpeen terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi ja teknisesti mahdollista.

20 §

Aiheuttamisperiaate

Jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista mukaan lukien tarvittavasta infrastruktuurista ja sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset.

23 §

Kunnan jätehuoltoviranomainen

Kunnalle kuuluvista tämän lain mukaisista jätehuollon viranomaistehtävistä huolehtii kunnan määräämä kuntalaissa (410/2015) tarkoitettu toimielin (*kunnan jätehuoltoviranomainen*).

25 §

Muut valvontaviranomaiset

Verohallinto valvoo toimialallaan 68 §:ssä tarkoitettuja juomapakkauksia koskevien tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Tulli valvoo yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa jätteiden kansainvälisiä siirtoja. Tulli valvoo lisäksi elohopea-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuontia jätteenä koskevan rajoituksen noudattamista.

26 a § (Uusi)

Valtioneuvoston asetus viranomaisten tehtävistä

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin edellä 22, 24 ja 25 §:ssä tarkoitetuista viranomaisten tehtävistä.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

27 §

Asiantuntijaviranomaiset ja -laitokset

Valtion viranomaiset ja tutkimuslaitokset voivat toimia tämän lain mukaisina asiantuntijaviranomaisina tai -laitoksina antamalla lausuntoja sekä tekemällä tutkimuksia ja selvityksiä tämän lain mukaisille viranomaisille. Ne voivat myös vastata tämän lain mukaisesta jätteistä tai tuotteista koskevien seurantatietojen kokoamisesta ja tietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle. Asiantuntijaviranomaisista ja -laitoksista sekä niiden tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Kunnan on järjestettävä seuraavien, muiden kuin vaarallisten jätteiden jätehuolto:

- 1) vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien kotitalouden pienimuotoisessa itse tehtävässä rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvä jäte;
- 2) kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte;
- 3) liikeyhteisössä syntyvä yhdyskuntajäte, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa;
- 4) muu yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä 1—3 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa alueellisessa putkikeräys- tai muussa vastaavassa keräysjärjestelmässä.

Kunnan on lisäksi järjestettävä:

- 1) 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetussa toiminnassa syntyvän saostus- ja umpisäiliölietteen jätehuolto;
- 2) asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely;
- 3) maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely, jollei kysymys ole kohtuuttomasta määrästä jätettä.

Kunnan 1 ja 2 momentin mukainen velvollisuus ei koske jätettä, joka toimitetaan 6 tai 7 luvun mukaisesti tuottajan tai jakelijan järjestämään jätehuoltoon. Kunnan ja pakkausten tuottajan velvollisuudesta järjestää pakkausjätteen kiinteistöittäinen erilliskeräys yhteistoiminnassa säädetään 49 a §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mikä jäte ja missä toiminnoissa syntyvä jäte on 1 momentissa tarkoitettua jätettä.

33 §

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Jos kysymyksessä on muusta kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuva kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu, jonka arvo on vähintään 2 000 euroa vuodessa, 1 momentissa tarkoitetun muun palvelutarjonnan puutteen toteamisen ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevan pyynnön edellytyksenä on, että jätteen haltija on julkaissut 143 a §:ssä tarkoitetussa jätteiden ja

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

sivuvirtojen tietoaalustassa tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta ja että tarjouspyyntöä vastaavaa palvelua ei ole kohtuullisesti saatavilla jätteen haltijan asettamassa vähintään 14 vuorokauden määräajassa. Edellytys ei koske julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 5 §:ssä eikä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 5 §:ssä tarkoitettua hankintayksikköä silloin, kun se tekee hankintailmoituksen tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

35 §

Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Kunnan on huolehdittava siitä, että 32 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta 36 tai 37 §:n mukaisesti, jollei 41 tai 41 a §:stä muuta johdu (*kiinteistöittäinen jätteenkuljetus*).

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä. Jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan.

Kunta voi päättää, että sekalaisen yhdyskuntajätteen kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä alueella, jossa on hankalat kulkuyhteydet, vähän jätteen haltijoita tai vähän kuljetettavaa jätettä, jollei kuljetusta ole ympäristö- tai terveysyistä pidettävä tarpeellisena.

36 §

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

Kunnan on **kiinteistöittäisten jätteenkuljetuspalvelujen** hankintoja suunnitellissaan tehtävä markkinakartoitus. Tarjouspyynnössä jätteenkuljetuspalvelujen kesto on määriteltävä sekä hankinnat ajoitettava siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Kuljetushankinnat on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tuottajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain, jos jakaminen heikentäisi merkittävästi hankinnan kustannustehokkuutta tai muusta vastaavasta, hyvin perustellusta syystä. Poiketen siitä, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 146 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, edellä tässä pykälässä tarkoitettu hankinnan jakaminen voidaan saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella.

37 §

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus

Kunta voi päättää, että 32 §:n 1 momentissa tarkoitetussa toiminnassa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun saostus- ja umpisäiliölietteen kiinteistöit-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

täinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa, jos:

- 1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset;
- 2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
- 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Jos kunta päättää siirtyä kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisajankohdasta, joka voi olla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä. **Kunta voi kuitenkin päättää aikaisemmasta lakkaamisajankohdasta alueella, jolla jätteenkuljetuspalvelua ei ole tarjolla tai sen saatavuus on merkittävästi heikentynyt ja tästä voi seurata roskaantumista taikka haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle.**

Kunnan on seurattava ja valvottava 1 momentissa tarkoitettua päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.

39 §

Tiedot jätteen noutamisesta kiinteistöiltä

Jätteen kuljettajan on vähintään neljännesvuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa ajantasaiset tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle kiinteistöistä, joilta jätettä on 35 §:n tai 41 §:n 3 momentin mukaisesti noudettu, sekä jäteastioiden tyhjennyskerroista kiinteistöittäin ja jätelajeittain. Kuljettajan on lisäksi vuosittain annettava sähköisesti muokattavassa muodossa jätelajeittain tiivistelmä kiinteistöiltä kerätyn jätteen määrästä ja toimituspaikoista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoitettavista tiedoista.

41 §

Jätteen luovuttaminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen vastaanotto- paikkaan

Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan on luovutettava 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluva jäte alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai kunnan järjestämään alueelliseen vastaanotto-
paikkaan.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, jätteen haltija voi järjestää sellaisen jätteen kuljetuksen, joka poikkeuksellisen kokonsa, suuren määränsä tai muun ominaisuutensa vuoksi ei sovellu kuljetettavaksi tavanomaisessa kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa, jos kuljetus on hyväksytty kunnan jätehuoltomääräyksissä tai ympäristönsuojelulain 202 §:n nojalla annetuissa kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, kiinteistön haltija voi järjestää erilliskerätyn biojätteen ja pakkausjätteen kuljetuksen, jos kiinteistö ei kuulu 15 §:n 3 momentin nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen erilliskeräysvelvoitteiden tai kunnan 91 §:n nojalla antamien jätehuoltomääräysten mukaan kiinteistöittäisen erilliskeräyksen piiriin. Pakkausjäte on toimitettava

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

tuottajan ja biojäte kunnan järjestämään jätehuoltoon. Kuljetuksessa on muutoin noudatettava, mitä tässä laissa säädetään kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta.

41 a §

Kiinteistöllä tapahtuva pienimuotoinen jätteen käsittely

Poiketen siitä, mitä 41 §:n 1 momentissa säädetään, jätteen haltija voi itse käsitellä 32 §:ssä tarkoitettua jätteen kiinteistöllään tai luovuttaa biojätteen, saostus- ja umpisäiliölaitteen tai siihen rinnastettavan muun jätteen käsiteltäväksi naapurikiinteistöllä tai muulla lähellä sijaitsevalla kiinteistöllä, jos omatoiminen tai yhteinen käsittely on pienimuotoista ja käsittely on hyväksytty kunnan jätehuolto- tai ympäristönsuojelumääräyksissä.

Jätteen haltijan on annettava tiedot biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Kun biojätteen käsittely kiinteistöllä loppuu, jätteen haltijan on ilmoitettava siitä kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Kunnan jätehuoltoviranomaisen on merkittävä tiedot 143 §:ssä säädettyyn rekisteriin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta jätteen käsittelystä ja biojätteen käsittelystä kunnan jätehuoltoviranomaiselle annettavista tiedoista sekä niiden toimittamisen määräajasta.

43 §

Kunnan jätehuollon palvelutehtävien siirtäminen kuntien omistamalle yhtiölle

Palvelujen hankinnasta säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa.

46 §

Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Tuottajan on järjestettävä markkinoille saattamiensa 48 §:ssä tarkoitettujen tuotteiden jätehuolto sekä vastattava siitä aiheutuvista kustannuksista, jollei jäljempänä toisin säädetä. Tuottajan velvollisuus koskee käytöstä poistettuja tuotteita, jotka luovutetaan 49 §:ssä, 49 a §:ssä tai 56 §:ssä tarkoitettuun vastaanottoaikaan tai kuljetukseen.

Tuottajan 1 momentin mukainen velvollisuus koskee tuottajan Suomen markkinoille saattamia tuotteita ja etäkaupalla suoraan käyttäjille myymiä tuotteita sekä tuottajan markkinaosuuteen nähden kohtuulliseksi katsottavaa osuutta muista vastaavista tuotteista riippumatta tuotteiden markkinoille saattamisen ajankohdasta.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

47 §

Tuottajan ensisijainen oikeus järjestää jätehuolto

Tuottajalla on ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto. Muut toimijat saavat perustaa käytöstä poistettujen tuotteiden keräys- tai vastaanottojärjestelmiä taikka tarjota tähän liittyviä palveluita vain, jos tämä tehdään yhteistyössä tuottajan kanssa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, muu toimija kuin tuottaja saa tarjota tuotteiden uudelleenkäyttöön tai sen valmisteluun liittyviä palveluita.

Kunta voi osana 5 luvun mukaan järjestäänsä jätehuoltoa täydentää käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetusta ja vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä järjestä. Tällöin käytöstä poistetut tuotteet on toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Kunnan ja pakkausten tuottajayhteisön velvollisuudesta järjestää pakkausjätteen kiinteistöittäinen keräys yhteistoiminnassa säädetään 49 a §:ssä.

48 §

Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Tuottajavastuu koskee myyntitavasta riippumatta seuraavia tuotteita ja niitä ammattimaisesti markkinoille saattavia tai etäkaupalla suoraan käyttäjille myyviä tuottajia:

49 a §

Kuntien ja pakkausten tuottajayhteisön yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä

Kuntien ja pakkausten tuottajayhteisön on vähintään kaksi kolmasosaa Suomen asukkaista kattavalla sopimuksella sovittava 32 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräyksen järjestämisestä yhteistoiminnassa siten, että:

1) kuntien järjestämä kiinteistöittäinen keräys ja tuottajayhteisön järjestämä alueellinen vastaanotto muodostavat maantieteellisesti kattavan ja väestötiheys huomioon ottaen kiinteistön haltijoita hyvin palvelevan keräysverkoston;

2) pakkausjäte saadaan talteen tehokkaasti ja jäte on laadultaan kierrätykseen soveltuva;

3) pakkausjäte kerätään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muiden samaa materiaalia olevien jätteiden kanssa;

4) jätteen keräys ja kuljetus järjestetään kustannustehokkaasti ja niin, että päästöt ympäristöön sekä haitat asuinympäristön viihtyisyydelle ja turvallisuudelle ovat mahdollisimman vähäiset.

Kuntien ja pakkausten tuottajayhteisön on lisäksi yhteistoiminnassa:

1) järjestettävä riittävästi neuvontaa ja tiedotusta sekä toteuttava muita toimia, joilla tehostetaan pakkausjätteen lajittelua kiinteistöillä;

2) seurattava erilliskeräyksen toimivuutta ja tehokkuutta sekä arvioitava tarvetta lisätoimenpiteisiin kerätyn pakkausjättemäärän lisäämiseksi tai pakkausjätteen laadun parantamiseksi.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

49 b §

Kunnille maksettavat korvaukset ja pakkausten tuottajien kustannusvastuu

Pakkausten tuottajayhteisön ja kuntien on 49 a §:ssä tarkoitettussa sopimuksessa määritettävä pakkausmateriaaleittain korvaukset, jotka tuottajayhteisö maksaa kunnille pakkausjätteen erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta asuinkiinteistöiltä tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Korvaukset on maksettava kunnille mahdollisimman tasapuolisin perustein ottaen huomioon kerätty pakkausjättemäärä ja keräyksen tehokkuuteen vaikuttavat alueelliset olosuhteet. Kuntien on huolehdittava siitä, että korvaukset otetaan täysimääräisesti ja materiaaleittain huomioon määrättäessä erilliskerättyä pakkausjätettä koskevia jätemaksuja.

Pakkausten tuottajien on sopimuksen seurauksena vastattava pakkausmateriaaleittain laskettuna vähintään 80 prosentista pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista, joihin lasketaan kuuluvaksi:

1) pakkausjätteiden erilliskeräys asuinkiinteistöiltä, jonka kunnat järjestävät 15 §:ssä tai sen nojalla annetussa asetuksessa säädettyjen vaatimusten taikka 91 §:n 3 momentin nojalla annetun, asetuksessa säädettyä suppeamman erilliskeräyksen sallivan kunnan jätehuoltomääräyksen mukaisesti; kustannuksia määriteltäessä on otettava lähtökohdaksi kustannustehokkaat keräyspalvelut;

2) pakkausjätteen alueellinen vastaanotto, jonka tuottajat järjestävät 49 §:n 1 momentin tai sen nojalla annetun asetuksen mukaisesti;

3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitettun sekä tuottajien järjestämään jätehuoltoon toimitettun muun pakkausjätteen jatkokuljetus ja käsittely;

4) käytöstä poistettaviin pakkauksiin ja niiden jätehuoltoon liittyvä 51 §:n mukainen tiedotus ja neuvonta sekä 54 §:n mukainen kirjanpitolietojen ilmoittaminen.

49 c §

Sovittelu ja yhteistoiminnasta poikkeaminen

Jos 49 a §:ssä tarkoitettua sopimusta ei synny, pakkausten tuottajayhteisö voi käynnistää sovittelun ilmoittamalla siitä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriön on viipymättä kuultava molempia osapuolia ja tehtävä esitys sovinnon aikaansaamiseksi.

Jos sopimusta ei synny kuuden kuukauden kuluessa sovittelun käynnistäneestä ilmoituksesta, pakkausten tuottajayhteisön on järjestettävä asuinkiinteistöjen pakkausjätteen erilliskeräys siten kuin 15 ja 49 §:ssä säädetään sekä siihen liittyvä tiedotus, neuvonta ja kirjanpitolietojen ilmoittaminen maksutta, alkaen kolmen vuoden kuluttua sovittelulle annetun määräajan päättymisestä. Siirtymäaikana kuntien on järjestettävä pakkausjätteen erilliskeräys tuottajayhteisön järjestämään jätehuoltoon. Pakkausten tuottajayhteisön on korvattava erilliskeräys kunnille viimeksi voimassa olleen sopimuksen mukaisesti. Korvauksen määrää voidaan kuitenkin olosuhteiden olennaisen muuttumisen johdosta tarkistaa.

Jos yksittäinen kunta ei liity 49 a §:ssä tarkoitettuun sopimukseen, sillä ei ole oikeutta pakkausten tuottajayhteisön maksamaan korvaukseen. Kunnan on tällöin kuitenkin järjestettävä pakkausjätteen erilliskeräys 15 §:n tai sen nojalla annetun asetuksen tai siitä poikkeavan 91 §:n 3 momentin nojalla annetun kunnan jätehuoltomääräyksen mukaisesti ja luovutettava jäte pakkausten tuottajayhteisön järjestämään jätehuoltoon.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

49 d §

Sopimusta koskevien tietojen antaminen valvontaviranomaiselle

Pakkausten tuottajayhteisön on vuosittain toimitettava Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle yhteenveto kuntien kanssa edellisenä kalenterivuonna tehdystä 49 a §:ssä tarkoitettuun sopimuksesta ja sen toimeenpanosta. Yhteenvetoon on sisällytettävä ainakin tiedot sopimuksen osapuolista ja voimassaoloajasta sekä kiinteistöiltä ja alueellisista vastaanottopaikoista kerätyn pakkausjätteen määristä. Yhteenvetoon on myös liitettävä ammattitaitoisen ja riippumattoman tarkastajan arvio tuottajan kustannusvastuun toteutumisesta, mukaan lukien tiedot kiinteistöittäisen erilliskeräyksen kustannusten korvaamisesta kunnille ja jätteen haltijoille.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteenvedon toimittamisajankohdasta ja siihen sisällytettävistä tiedoista sekä riippumattoman tarkastajan pätevyysvaatimuksista.

51 §

Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus

Tuottajan on tiedotettava käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottopaikkojen sijainnista ja aukiolajoista, niissä vastaanotettavista jätteistä sekä muista vastaanoton toimivuuden kannalta tarpeellisista asioista. Tuottajan on lisäksi tiedotettava ja neuvottava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä ja uudelleenkäyttöä ja uudelleenkäytön valmistelua koskevista toimituksista sekä roskaantumisen ehkäisemisestä. Tuottajan on tarvittaessa järjestettävä tiedottaminen ja neuvonta yhdessä kunnan ja muiden jätehuollon toimijoiden kanssa.

Tuottajan on vuosittain toimitettava selvitys järjestämästään tiedotuksesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi määrätä 1 ja 2 momentissa säädettyä suppeamman tiedotusvelvollisuuden tuottajalle, joka saattaa markkinoille ainoastaan yritysten käyttöön tarkoitettuja tuotteita silloin, kun se on toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuottajan 1 ja 2 momentin mukaisista velvollisuuksista.

53 a §

Tuottajan omavalvonta

Tuottajan on valvottava säännöllisesti ja suunnitelmallisesti tässä luvussa säädettyjen velvoitteiden toteutumista sekä kehitettävä tätä koskevan tiedon luotettavuutta (*omavalvonta*). Omavalvonnan tueksi on tarvittaessa teetettävä säännöllinen tarkastus riippumattomalla ja ammattitaitoisella henkilöllä. Tuottajan on laadittava omavalvonnasta kirjallinen suunnitelma, joka on liitettävä 101 §:ssä tarkoitettuun hakemukseen tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa suunnitelmassa on oltava vähintään seuraavat tiedot:

1) tuottajan 54 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kirjanpidon toteuttaminen ja sitä koskevien tietojen luotettavuuden arviointi ja kehittäminen;

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

- 2) tuottajan 46 ja 49 b §:ssä tarkoitetun kustannusvastuun täyttymisen arviointi;
- 3) tuottajan 63 a §:ssä tarkoitettujen maksuosuuksien seuranta ja kehittäminen;
- 4) omavalvonnan tueksi tehtävät tarkastukset.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hyväksyä poikkeuksen 2 momentissa tarkoitettua vaatimuksesta, jos se on perusteltua tuottajan toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa säädetyn tarkastuksen sisällöstä, sen suorittamisen ajankohdasta ja tarkastuksia tekevän henkilön ammatillisista pätevyysvaatimuksista sekä 2 momentin 1—3 kohdassa säädetystä vaatimuksista.

54 §

Tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Tuottajan on pidettävä tuotetyypeittäin kirjaa markkinoille saattamiensa tuotteiden ja vastaanottamiensa käytöstä poistettujen tuotteiden sekä niistä syntyneiden jätteiden lajista, laadusta ja määrästä samoin kuin muista niihin rinnastettavista tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista seikoista. Kirjanpidossa on lisäksi eriteltävä tarvittaessa toimituskohteittain uudelleenkäyttöön, uudelleenkäytön valmisteluun, kierrätykseen, muuhun hyödyntämiseen ja loppukäsittelyyn toimitetut tuotteet ja jätteet. Kirjanpidossa on oltava vastaavat tiedot myös 48 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen ajoneuvojen ja 3 kohdassa tarkoitettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden osista sekä niistä syntyvistä jätteistä samoin kuin toiseen maahan viedyistä käytöstä poistetuista tuotteista ja jätteistä.

Tuottajan on toimitettava tiivistelmä 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista sekä tiedot 53 a §:n 1 momentissa tarkoitetun suunnitelman mukaisista toimista ja tarkastuksista Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kalenterivuositain taikka tämän määräyksestä useammin, jos se on tarpeen tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi. Tuottajan on myös 1 momentissa tarkoitettujen tietojen perusteella julkaistava vuosittain yleisessä tietoverkossa tiedot jätteen erilliskeräystä ja hyödyntämistä koskevien velvollisuuksiensa täyttymisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kirjanpitoon sisällytettävisiä, viranomaiselle toimitettavista ja yleisessä tietoverkossa julkaistavista tiedoista sekä niiden toimittamis- ja julkaisuajankohdasta.

60 §

Korvaus lisäkustannuksista

Jos romutettavaan ajoneuvoon tai käytöstä poistettuihin renkasiin on lisätty uudelleenkäyttöä tai jätehuoltoa merkittävästi haittaavia esineitä tai aineita, kerääjä tai käsittelijä voi periä ajoneuvon tai käytöstä poistettujen renkaiden haltijalta jätehuollolle aiheutuvia lisäkustannuksia vastaavan korvauksen.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

62 §

Tuottajayhteisöön liittyminen

Tässä luvussa säädettyjen velvollisuuksiensa täyttämiseksi tuottajan on liityttävä 142 §:ssä tarkoitettuun tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajayhteisöön tai perustettava sellainen yhdessä muiden tuottajien kanssa. Tuottajayhteisöön ei saa kuulua muita kuin tuottajia. Pakkausten tuottajayhteisön toimialan on katettava kaikki pakkausmateriaalit.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hyväksyä tuottajarekisteriin yksittäisen tuottajan, jos tuottajayhteisöön liittyminen on toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ilmeisen tarpeellista.

Tuottajayhteisön on otettava huolehdittavakseen uuden tuottajan velvollisuudet tämän pyynnöstä, jos tuottajan toiminta kuuluu tuottajayhteisön toimialaan. Uuteen tuottajaan on sovellettava tasapuolisia ja yhdenvertaisia ehtoja verrattuna tuottajayhteisön muihin tuottajiin sovellettaisiin ehtoihin.

Juomapakkausten tuottaja voi huolehtia velvollisuuksistaan myös liittymällä 68 §:ssä tarkoitettuun juomapakkausten palautusjärjestelmään.

63 §

Tuottajayhteisön toiminta

Tuottajayhteisön on oltava voittoa tavoittelematon yhteisö, jonka tarkoituksena on hoitaa siihen liittyneiden tuottajien tuottajavastuuvuotteet. Tuottajayhteisössä velvoitteet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Tuottajan kirjanpitoa ja tiedonantoa koskevat velvoitteet on osoitettava kevennettyinä sellaiselle tuottajalle, joka saattaa markkinoille vähäisiä määriä tuotteita, jos velvoitteet muutoin olisivat tuottajalle kohtuuttomat.

Tuottajayhteisön on ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa omistajistaan sekä tuottajista, jotka ovat siirtäneet sille tuottajavastuunsa. Luetteloon on merkittävä jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot jäsenen markkinoille saattamista tuotteista. Lisäksi tuottajayhteisön tulee julkaista tiedot liittymis- ja vuosimaksuista sekä kierrätysmaksuista kaupale- tai tonniperusteisesti. Tiedot on oltava saatavilla yleisessä tietoverkossa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen kevennettyjen velvoitteiden vähimmäisvaatimuksista.

63 a §

Tuottajien maksusuudet ja niiden mukauttaminen

Tuottajayhteisössä maksusuudet on jaettava tuottajien kesken tasapuolisesti suhteessa näiden markkinoille saattamiin tuotteisiin.

Maksusuuksia määrittäessään tuottajayhteisön on mahdollisuuksien mukaan yksittäisten tuotteiden tai toisiaan vastaavien tuote- tai materiaalityyppien osalta otettava huomioon erityisesti niiden kestävyys, korjattavuus, uudelleenkäytettävyys, kierrätettävyys ja vaarallisten aineiden esiintyminen.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen maksuosuuksien perusteista tarvittaessa tuote- tai materiaalityypittain.

64 §

Tuottajarekisteriin hyväksytyn tuottajan ja tuottajayhteisön toiminnan turvaaminen

Tuottajayhteisöllä on oltava riittävät taloudelliset voimavarat toimintansa asianmukaiseksi järjestämiseksi ja niin, että se voi vastata sille siirretyistä tuottajavastuuvélvoitteista jatkuvasti vähintään kuuden kuukauden ajan. Tämän osoittamiseksi tuottajayhteisön on esitettävä Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle selvitys riittävästä taloudellisista järjestelyistä ja toimintasuunnitelma uudelleenikäytön ja jätehuollon järjestämisestä. Selvitys ja suunnitelma on annettava vuosittain tai jos toiminta muuttuu olennaisesti, kolmen kuukauden kuluessa muutoksesta.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi edellyttää 1 momentissa tarkoitettua selvitystä taloudellisista järjestelyistä ja toimintasuunnitelmaa muulta kuin tuottajayhteisöön kuuluvalla tuottajalla silloin, kun se on tarkoituksenmukaista tuottajan toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen riittävien taloudellisten järjestelyjen osoittamisesta ja toiminnan turvaamiseksi laadittavista selvityksistä ja suunnitelmista sekä niiden toimittamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

65 §

Tuottajien ja tuottajayhteisöjen yhteistyö

Eri tuoteryhmien tuottajien ja tuottajayhteisöjen on tarpeellisin yhteistoimin huolehdittava siitä, että tuottajavastuun täytäntöönpanosta ei aiheudu toisen tuoteryhmän tuottajille tai tuottajayhteisöille kaksinkertaisia maksuja silloin, kun käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto ja muu jätehuolto järjestetään yhteistoiminnassa. Tuottajayhteisöjen on lisäksi tarpeellisin yhteistoimin edistettävä tuottajan mahdollisuutta hoitaa eri tuotteita koskevat tuottajavastuuvélvoitteensa yhden toimijan kautta.

Valtioneuvosto voi velvoittaa tuottajat ja tuottajayhteisöt yhteistoimintaan ja määrätä yhteistoiminnalle asetettavista vaatimuksista, jos tämä on tarpeen:

1) sellaisten rinnakkaisten uudelleenikäyttö- ja jätehuoltojärjestelmien poistamiseksi tai muodostumisen estämiseksi, jotka haittaavat tuottajavastuujärjestelmien yleistä toimivuutta tai tuotteen haltijan mahdollisuutta luovuttaa käytöstä poistettu tuote uudelleenikäyttöön tai jätehuoltoon;

2) helpottamaan sellaisten tuottajien tuottajavastuuvélvoitteiden hoitamista, jotka saattavat markkinoille kahden tai useamman tuottajayhteisön toimialaan kuuluvia tuotteita.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

66 §

Tuottajayhteisöjen palvelunhankinta

Tuottajayhteisön on hankkiessaan tuotteiden uudelleenkäyttöön ja jätehuoltoon liittyviä palveluja otettava tasapuolisesti huomioon muut taloudelliset toimijat ja heidän toimintamahdollisuutensa kyseisillä markkinoilla siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Tuottajayhteisön on julkaistava yleisessä tietoverkossa tiedot palvelunhankinnoissaan noudatettavista yleisistä periaatteista ja menettelyistä.

66 a §

Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja

Suomeen sijoittautuneen toimijan, joka myy etäkaupalla suoraan käyttäjille toiseen valtioon tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita, on vastattava tuottajavastuovelvoitteidensa täyttämistä kyseisessä valtiossa. Sähkö- ja elektroniikkalaitteita etäkaupalla suoraan käyttäjille toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon myyvän toimijan on nimettävä kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautunut valtuutettu edustaja vastaamaan velvoitteidensa täyttämistä.

Poiketen siitä, mitä 62 §:n 1 momentissa säädetään, toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen tuottajan, joka myy sähkö- ja elektroniikkalaitteita etäkaupalla suoraan käyttäjille Suomeen, on tuottajayhteisöön liittymisen sijasta nimettävä valtuutettu edustaja vastaamaan velvoitteidensa täyttämistä Suomessa. Muu toiseen valtioon sijoittautunut 48 §:ssä tarkoitettuja tuotteita myyvä etämyyjä voi tuottajayhteisöön liittymisen sijasta nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan velvoitteistaan Suomessa.

Toiseen valtioon sijoittautunut tuottajaa vastaava toimija, joka toimittaa Suomen markkinoille tuotteita muulla kuin etäkaupalla, voi nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan Suomeen sijoittautuneen tuottajan sijasta tämän velvoitteista. ~~taikka~~ Tuottajaa vastaava toimija voi valtuutetun edustajan nimeämisen sijasta tehdä vastaavassa tarkoituksessa ~~tehdä~~ sopimuksen hyväksytyn tuottajayhteisön kanssa. Tuottajaa vastaavan toimijan on tiedotettava velvoitteiden hoitamisesta tai niiden hoitamisen muuttumisesta tai peruuttamisesta tuottajille ja tuottajayhteisöille, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuovelvoitteista mainittujen tuotteiden osalta. ~~Vastaava oikeus on verkkokaupan alustan ylläpitäjällä, joka on saanut valtuutuksen hoitaa tuottajavastuovelvoitteet alustallaan toimivalta etämyyjältä.~~ Verkkokaupan alustan ylläpitäjä voi nimetä Suomeen sijoittautuneen valtuutetun edustajan vastaamaan alustallaan toimivan etämyyjän tuottajavastuovelvoitteista Suomessa taikka vastaavassa tarkoituksessa tehdä sopimuksen hyväksytyn tuottajayhteisön kanssa. Verkkokaupan alustan ylläpitäjällä on oltava tähän kirjallinen valtuutus alustallaan toimivalta etämyyjältä.

66 b §

Suomessa valtuutettuna edustajana toimiminen

Suomessa toimiva valtuutettu edustaja on nimettävä kirjallisella valtuutuksella. Valtuutetuksi edustajaksi nimetyn on muiden kuin suoraan etäkaupalla myytävien tuotteiden osalta tiedotetta-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

va saamastaan valtuutuksesta ja sen muuttamisesta tai peruuttamisesta tuottajille ja tuottajayhteisöille, jotka muutoin vastaisivat tuottajavastuuveloitteista mainittujen tuotteiden osalta.

Mitä tässä laissa säädetään tuottajasta, sovelletaan myös valtuutettuun edustajaan lukuun ottamatta 62 §:n 1 momentin mukaista tuottajien mahdollisuutta perustaa tuottajayhteisö.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtuutetun edustajan nimeämistä koskevasta menettelystä sekä tämän velvollisuudesta tiedottaa tuottajille ja tuottajayhteisöille saamastaan valtuutuksesta ja toiminnastaan.

66 c §

Tuottajavastuujärjestelmien yhteistyöryhmä

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on yhteistyössä tuottajien kanssa asetettava yksi tai useampi yhteistyöryhmä tuottajavastuujärjestelmien ja 68 §:ssä tarkoitettujen palautusjärjestelmien toimintaa koskevaa säännöllistä tiedonvaihtoa varten. Yhteistyöryhmässä on oltava tuottajien, jakelijoiden ja viranomaisten edustajat sekä edustajat sellaisista julkisista ja yksityisistä jätealan toiminnanharjoittajista ja 134 §:n 2 kohdassa tarkoitetuista yhdistyksistä ja säätiöistä, joiden toimialaan yhteistyöryhmän tehtävät voivat olennaisesti liittyä. Lisäksi yhteistyöryhmässä on oltava edustajat uudelleenkäyttöä ja uudelleenkäytön valmistelua harjoittavista yrityksistä ja yhteisöistä.

68 §

Juomapakkausten palautusjärjestelmän perustaminen ja järjestelmään liittyminen

Panttiin perustuvan juomapakkausten palautusjärjestelmän voi perustaa *juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjänä* toimiva tuottajavastuun piiriin 48 §:n 1 momentin nojalla kuuluva juomapakkausten tuottaja tai eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetussa laissa (1037/2004) säädetty verovelvollinen, yksin tai yhdessä muiden juomapakkausten tuottajien tai verovelvollisten kanssa. Juomapakkausten tuottaja tai verovelvollinen voi myös liittyä sellaiseen juomapakkausten palautusjärjestelmään, johon otetaan jäseniä.

Juomapakkausten palautusjärjestelmässä veloitteet on jaettava tuottajien ja verovelvollisten kesken tasapuolisesti toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen ja siten, että vältetään kaupan esteet ja kilpailun vääristyminen. Kirjanpitoa ja tiedonantoa koskevat veloitteet on osoitettava kevennettyinä sellaiselle tuottajalle tai verovelvolliselle, joka saattaa markkinoille vähäisiä määriä tuotteita, jos veloitteet muutoin olisivat sille kohtuuttomat. Uuteen jäseneen on sovellettava ehtoja, jotka ovat tasapuolisia ja yhdenvertaisia verrattuna palautusjärjestelmän muihin jäseniin sovellettaviin ehtoihin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen kevennettyjen veloitteiden vähimmäisvaatimuksista.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

69 §

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän velvollisuudet

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on järjestettävä toimiva juomapakkausten palautusjärjestelmä, johon kuuluvat pakkausten vastaanotto, uudelleenkäyttö sekä kierrätys ja muu jätehuolto. Ylläpitäjän on myös huolehdittava järjestelmään kuuluvan, suuruudeltaan järjestelmän toimivuuden takaavan pantin hallinnoinnista sekä toimintaan liittyvästä tiedottamisesta ja neuvonnasta siten kuin 51 §:ssä säädetään.

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on pidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa omistajistaan ja jäsenistään. Luetteloon merkitään omistajan ja jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot tämän markkinoille saattamista tuotteista ja palautusjärjestelmälle maksamista maksuista yksikkö- tai tonniperusteisesti. Luettelo on myös oltava saatavilla yleisessä tietoverkossa.

Juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän on noudatettava, mitä 53 a §:ssä säädetään tuottajan omavalvonnasta ja 54 §:ssä tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudesta. Juomapakkausten palautusjärjestelmään, johon otetaan jäseniä, sovelletaan lisäksi, mitä 63 a §:ssä säädetään tuottajien maksuusuuksista ja niiden mukauttamisesta, 64 §:ssä tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajan ja tuottajayhteisön toiminnan turvaamisesta, 65 §:ssä tuottajien ja tuottajayhteisöjen yhteistyöstä, 66 §:ssä tuottajayhteisöjen palvelunhankinnasta, 66 a §:ssä tuottajan tai muun toimijan valtuutetusta edustajasta ja 66 b §:ssä Suomessa valtuutettuna edustajana toimimisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pantin vähimmäismäärästä, palautusjärjestelmän toimintaan liittyvästä tiedottamisesta sekä järjestelmään kuuluvien pakkausten uudelleenkäyttö- ja kierrätystavoitteista ja -velvoitteista, jotka voivat olla ankarampia kuin pakkauksia yleisesti koskevat vastaavat tavoitteet ja velvoitteet.

80 §

Velvollisuus suorittaa kunnan jätemaksu

Kunnan jätemaksun on velvollinen suorittamaan kiinteistön haltija tai muu jätteen haltija, jonka jätteen jätehuollon kunta järjestää.

Jos jätteen kuljetuksen järjestää 37 §:ssä tarkoitetulla tavalla kiinteistön haltija, kunta voi periä maksun jätteen käsittelystä jätteen kuljettajalta.

80 a §

Jätteen kuljettajan kirjanpitovelvollisuus kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa

Jos kunta perii jätteen käsittelystä maksun 37 §:ssä tarkoitetulta jätteen kuljettajalta 80 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, on kuljettajan pidettävä kirjaa jätteen käsittelystä asiakkailtaan perityistä maksuista sekä annettava näitä koskevat tiedot pyynnöstä kunnan jätehuoltoviranomaisen nähtäväksi.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

81 §

Kunnan jätemaksun määrääminen

Kunnan jätehuoltoviranomainen määrää jätemaksun kunnan hyväksymän jätetaksan mukaisesti.

Jos jätetaksan mukaista jätemaksua on pidettävä kohtuuttoman suurena tai pienenä ottaen huomioon jätteen määrä, kunnan järjestämän jätehuollon palvelutaso ja jätteen haltijan tai kiinteistön haltijan 41 §:n mukaisesti järjestämä jätteenkuljetus tai jätteen haltijan 41 a §:n mukaisesti järjestämä jätteen käsittely, maksu voidaan maksuvelvollisen hakemuksesta tai viranomaisen aloitteesta määrätä jätetaksasta poiketen tai jättää perimättä. Jos jätemaksu määrätään jätetaksasta poiketen, maksuperusteiden on oltava tasapuolisia ja kohtuullisia.

87 §

Valtakunnallinen jätesuunnitelma

Ympäristöministeriön on tämän lain tarkoituksen toteuttamisen ja säännösten täytäntöönpanon edistämiseksi valmistettava valtioneuvoston hyväksyttäväksi valtakunnallinen jätesuunnitelma. Suunnitelmassa on esitettävä arvio jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisen sekä jätehuollon nykytilasta, näitä koskevat tavoitteet ja toimet tavoitteiden saavuttamiseksi, mukaan lukien toimet roskaantumisen ehkäisemiseksi ja roskaantuneiden alueiden siivoamiseksi. Suunnitelmassa voidaan esittää myös alueellisista oloista johtuvia tavoitteita ja toimia jätehuollon kehittämiseksi. Suunnitelmaan on liitettävä arvio sen vaikuttavuudesta. Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä koskeva valtakunnallisen jätesuunnitelman osa voidaan laatia erillisenä suunnitelmana.

Ympäristöministeriön on seurattava ja arvioitava valtakunnallisen jätesuunnitelman ja erillisen suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta vähintään joka kuudes vuosi sekä tarvittaessa valmistettava tarkistettu suunnitelma valtioneuvoston hyväksyttäväksi. Suunnitelmaa valmisteltaessa tai tarkistettaessa on noudatettava, mitä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005) ja sen nojalla säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnallisen jätesuunnitelman valmistelusta ja sisällöstä sekä suunnitelman toteutumisen seurannasta ja arvioinnista.

88 §

Alueellinen yhteistyöryhmä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on asetettava alueellinen yhteistyöryhmä tukemaan valtakunnallisen jätesuunnitelman valmistelua, toimeenpanoa ja toimeenpanon seurantaa. Alueellisessa yhteistyöryhmässä on oltava edustettuina toimialueen kunnat sekä sellaiset toiminnanharjoittajat ja 134 §:n 2 kohdassa tarkoitettut yhdistykset ja säätiöt, joiden tehtäviin tai tarkoitukseen asia voi liittyä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat asettaa yhteistyöryhmän yhdessä, jos se on tarpeen tehtävän hoitamiseksi alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Yhteistyöryhmän on alueellaan edistettävä valtakunnallisen jätesuunnitelman toimeenpanoa ja seurattava toimeenpanon toteutumista. Sen on myös koottava ja toimitettava ympäristöministeri-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

ölle valtakunnallisen jättesuunnitelman valmistelua tai sen tarkistamista varten tarpeelliset tiedot alueen jätteenkäsittelykapasiteetista ja jätehuollon järjestämisestä sekä jätehuollon kehittämistarpeista.

Kunnan on annettava alueelliselle yhteistyöryhmälle ja tämän edelleen ympäristöministeriölle valtakunnallisen jättesuunnitelman laadintaa varten tarpeelliset tiedot kunnassa syntyvistä jätteistä, jätehuollon järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevista kehittämistavoitteista.

91 §

Kunnan jätehuoltomääräykset

Kunta voi antaa tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä:

1) 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän jätteen määrän vähentämisestä, lajittelusta syntypaikalla, vastaanottoaikan järjestämisestä kiinteistöllä, toimittamisesta alueelliseen vastaanottoaikaan, säilyttämisestä, keräyksestä, kuljetuksesta, hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;

2) 13 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen vaatimusten noudattamiseksi muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen jätteiden keräyksen, vastaanoton ja kuljetuksen käytännön järjestelyistä kiinteistöillä tai jätteen vastaanottoaikoilla sekä näitä koskevista teknisistä vaatimuksista;

3) toimista roskaantumisen ehkäisemiseksi;

4) velvollisuudesta antaa kunnan jätehuoltoviranomaiselle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tietoja 1 kohdassa tarkoitetuista jätteistä ja niiden jätehuollosta, mukaan lukien 39 §:ssä tarkoitetuista jätteen kuljetuksista ja 41 a §:n mukaisesta biojätteen käsittelystä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla annettavat määräykset voivat koskea myös muun kuin 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän jätteen kompostointia tai muuta vastaavaa jätteen, mukaan lukien saostus- ja umpisäiliölietteen pienimuotoista käsittelyä sen syntypaikalla, ei kuitenkaan ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristöluvanvaraista tai rekisteröitävää jätteen käsittelyä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla annettavilla jätteen kiinteistöittäistä erilliskeräystä koskevilla määräyksillä voidaan velvoittaa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä laajempaan erilliskeräykseen, jos se on tarpeen 15 §:n 1 momentin täytäntöön panemiseksi. Määräyksillä voidaan myös sallia asetuksessa säädettyä suppeampi erilliskeräys määräajaksi ja korkeintaan viideksi vuodeksi kerrallaan, jos jokin 15 §:n 2 momentin mukaisista erilliskeräysvelvollisuudesta poikkeamisen edellytyksistä täyttyy.

Kunnan jätehuoltomääräyksissä määrätty viranomainen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen jätehuoltomääräyksen noudattamisesta siinä mainituin perustein.

93 §

Jäteneuvonta

Kunnan on järjestettävä neuvontaa, tiedotusta ja valistusta 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, lajittelun tehostamiseksi, erilliskeräyksen lisäämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi sekä mainitusta toiminnasta ai-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

heutuvan roskaantumisen ehkäisemiseksi. Neuvonnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota elintarvikejätteen määrän vähentämiseen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 2 momentin mukaista tehtävää suorittaessaan erityisesti edistettävä 12 §:n 1 momentissa tuotannon harjoittajalle sekä tuotteen valmistajalle ja maahantuoijalle säädetyn selvilläolovelvollisuuden toteutumista.

102 §

Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tuottajayhteisön ja juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytyksenä on, että:

1) tuottajayhteisö on perustettu ja toimii 62, 63 ja 63 a §:n mukaisesti sekä juomapakkausten palautusjärjestelmä 68 ja 69 §:n mukaisesti;

2) tuottajayhteisö tai juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjä on esittänyt 64 §:n mukaisen hyväksyttävän selvityksen ja toimintasuunnitelman.

117 §

Tullin tehtävät

Tullin on tarvittaessa pysäytettävä jätteen kansainvälinen siirto, joka ei täytä jätteensiirtoasetuksen tai tämän lain vaatimuksia ja ilmoitettava asiasta Suomen ympäristökeskukselle jatkotoimista päättämistä varten.

Tulli voi määrätä Suomen tullitoimipaikat, joiden kautta jäte on siirrettävä Euroopan talousalueelle tai Euroopan talousalueelta.

117 b §

Asianmukaisuuden osoittaminen siirrettäessä jätettä Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Sen, joka siirtää jätettä Euroopan talousalueen ulkopuoliseen maahan käsiteltäväksi, on voitava jätteensiirtoasetuksen mukaisesti osoittaa, että jätteen käsittely talousalueen ulkopuolella on kyseisen asetuksen vaatimusten mukaista ja tapahtuu olosuhteissa, jotka suurelta osin vastaavat asiaa koskevassa Euroopan unionin ympäristölainsäädännössä säädettyjä vaatimuksia.

117 c §

Jätettä toiseen maahan siirtävän selvilläolo-, kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Jätettä toiseen maahan hyödynnettäväksi siirtävän on oltava selvillä ja pidettävä kirjaa seuraavista tiedoista siinä laajuudessa kuin on tarpeen jätettä koskevien tietojen laskennasta, todentami-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

sesta ja toimittamisesta annetuissa Euroopan unionin säädöksissä edellytettyjen tietojen tuottamiseksi:

1) jätteen uudelleenikäytön valmistelussa, kierrätyksessä, hyödyntämisessä tai näitä edeltävissä valmistelutoimissa syntyvien jätteiden laatu, laji, määrä, toimituspaikka ja käsittelytapa;

2) uudelleenikäytön valmistelussa, kierrätyksessä tai muussa hyödyntämisessä syntyvät uudet tuotteet ja materiaalit sekä niiden määrä ja käyttötarkoitus tuote- ja materiaalityypittain eriteltyinä.

Tiivistelmä 1 momentissa tarkoitetuista kirjanpitoliedoista on toimitettava vuosittain Suomen ympäristökeskukselle tai tämän 142 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla ylläpitämään rekisteriin. Aikaisemmalle jätteen haltijalle ja 48 §:ssä tarkoitettulle tuottajalle on pyynnöstä annettava näiden luovuttamien jätteitä koskevat kirjanpitoliedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) jätteistä, joita 1 momentissa tarkoitettu selvälläolo- ja kirjanpitovelvollisuus koskee;

2) 1 momentissa tarkoitettuun kirjanpitoon ja 2 momentissa tarkoitettuun tiivistelmään sisällytettävistä tiedoista;

3) 2 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisesta Suomen ympäristökeskukselle.

Luku 13

Valvonta ja hallintopakko

118 §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa jätteistä, jos kysymyksessä on:

1) toiminta, jossa syntyy vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa;

2) toiminta, jossa syntyy vaarallista jätettä tai POP-jätettä;

3) ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 1 ja 2 olevassa 13 kohdassa tarkoitettu jätteen ammattimainen tai laitospäinen käsittely, ei kuitenkaan mainitun lain 32 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu käsittely;

4) toiminta, joka on ympäristönsuojelulain mukaan luvanvaraista;

5) elintarviketeollisuuden toiminta, joka on ympäristönsuojelulain mukaan ilmoituksenvaraisena;

6) 94 §:ssä tarkoitettu jätteen kuljettaminen ja välittäjänä toimiminen sekä 100 §:ssä tarkoitettu jätteen keräys.

Lisäksi toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa jätteen uudelleenikäytön valmistelussa, kierrätyksessä tai muussa hyödyntämisessä syntyvistä tuotteista ja materiaaleista, jos kysymyksessä on 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu toiminta.

Aikaisemmalle jätteen haltijalle ja 48 §:ssä tarkoitettulle tuottajalle on pyynnöstä annettava näiden luovuttamien jätteiden jätehuoltoa koskevat kirjanpitoliedot.

Elohopeajätteen väliaikaisesta varastoinnista huolehtivien laitosten toiminnanharjoittajien sekä elohopeajätteen muuntamisesta ja tarvittaessa kiinteyttämisestä huolehtivien laitosten toiminnanharjoittajien velvollisuudesta perustaa rekisteri elohopeajätteen jäljittämiseksi ja tiedo-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

nantovelvollisuudesta toimivaltaiselle viranomaiselle säädetään elohopea-asetuksen 14 artiklassa.

118 a §

Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus elintarvikejätteestä

Elintarvikelain ~~(23/2006) 6 §:n 11 kohdassa~~ (297/2021) 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun elintarvikealan toimijan on pidettävä kirjaa toiminnassaan syntyvän elintarvikejätteen määrästä ja käsittelystä. Kirjanpitoon on mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä myös arvio jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elintarvikkeen kokonaismäärästä. Velvollisuus ei kuitenkaan koske elintarvikelain 13 §:n 6 momentissa tarkoitettuja toimijoita, jotka ovat suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan ulkopuolella, alkutuotannon toimijoita eikä yleishyödyllisiä yhteisöjä. Kirjanpitotiedot on säilytettävä paperisena tai sähköisesti kuusi vuotta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kirjanpitoon sisällytettävistä tiedoista. Toiminnan valvonnan tarkoituksenmukaiseksi toteuttamiseksi valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä kirjanpitotietojen toimittamisesta valvontaviranomaiselle tai tämän ylläpitämään tietojärjestelmään sekä 1 momentissa säädettyä lyhyemmästä kirjanpitotietojen säilyttämisen määräajasta, jos kuuden vuoden säilytysaika on ilmeisen tarpeeton.

119 §

Kirjanpitoon sisällytettävät tiedot ja niiden käsittely

Edellä 118 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kirjanpitoon on toiminnan luonteen mukaan sisällytettävä tiedot syntyneen, kerätyn, kuljetetun, välitetyn tai käsitellyn jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä ja toimituspaikasta sekä jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä. Kirjanpitoon on sisällytettävä myös tiedot mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettussa toiminnassa syntyneen jätteen määrästä suhteessa liikevaihdolla, työntekijöiden määrällä tai muulla vastaavalla tavalla ilmaistuun toiminnan laajuuteen (*ominaisjättemäärä*). Mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettun toiminnan kirjanpitoon on sisällytettävä tiedot jätteen valmistelussa uudelleenkäyttöön, kiertäyksessä tai muussa hyödyntämisessä syntyvien tuotteiden ja materiaalien määrästä ja käyttötarkoituksesta tuote- ja materiaalityypittain eriteltyinä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kirjanpitoon sisällytettävistä tiedoista toiminnoittain, jätelajeittain tai tuote- tai materiaalityypittain eriteltyinä sekä ominaisjättemäärän laskemisesta. Toiminnan valvonnan tarkoituksenmukaiseksi toteuttamiseksi valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä kirjanpitotietojen toimittamisesta valvontaviranomaiselle tai tämän ylläpitämään tietojärjestelmään.

Kirjanpitotiedot on säilytettävä paperisena tai sähköisesti kuusi vuotta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tätä lyhyemmästä määräajasta, jos kuuden vuoden säilytysaika on toiminnan valvonnan kannalta ilmeisen tarpeeton.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

121 §

Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu jäte noudetaan kotitaloudesta, jätteen kuljettajan on jätteen haltijan sijasta laadittava siirtoasiakirja sekä huolehdittava asiakirjan antamisesta vastaanottajalle ja sen säilyttämisestä. Jätteen kansainvälisessä siirrossa käytettävästä siirtoasiakirjasta säädetään jätteesiirtoasetuksessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siirtoasiakirjaan merkittäviä tietoista.

121 a §

Siirtoasiakirjan käyttöön liittyvät menettelyt

Edellä 121 §:ssä tarkoitettu siirtoasiakirja on laadittava sähköisenä. Siirtoasiakirjan tietojen on oltava koneluettavassa muodossa. Siirtoasiakirjaan tehtävät muutokset on voitava havaita jälkikäteen ja muutokset on tehtävä niin, etteivät alkuperäiset tiedot häviä. Siirtoasiakirjan on oltava luettavissa jätteen siirron aikana ja siinä olevien tietojen on oltava saatavissa kaikille siirtoon osallistuville. Jätteen haltijan on vahvistettava siirtoasiakirjassa annettujen tietojen oikeellisuus, jätteen kuljettajan jätteen kuljetettavaksi ottaminen ja vastaanottajan jätteen vastaanotto sähköisellä allekirjoituksella, sähköisellä leimalla tai muulla luotettavalla sähköisellä todentamismenettelmällä. Jätteen haltijan ja vastaanottajan on säilytettävä siirtoasiakirjan tiedot kolmen vuoden ajan siirron päättymisestä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, siirtoasiakirja voidaan laatia paperisena asiakirjana, jos sähköisen asiakirjan laatimiselle ei ole edellytyksiä. Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että paperinen siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Paperiseen siirtoasiakirjaan on tehtävä 1 momentissa tarkoitetut vahvistukset allekirjoituksilla tai muilla järjestelyillä, jos tämä ei heikennä vahvistuksen luotettavuutta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siirtoasiakirjan muodosta ja käytöstä sekä siinä olevien tietojen vahvistamisesta.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella, ympäristöministeriöllä ja Suomen ympäristökeskuksella tai tämän määräämällä virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus pyynnöstä saada tämän lain ja sen nojalla

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

annettujen säännösten ja määräysten sekä elohopea-asetuksen ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa ja lain täytäntöönpanoa varten:

1) tarpeelliset tiedot jätteen haltijalta tai muulta jätehuollon toimijalta taikka roskaantuneen alueen siivoamisvelvolliselta;

2) tarpeelliset tiedot tuotteen valmistuksesta ja siinä käytettävistä aineista, toiminnassa syntyvistä tämän lain 5 a §:ssä tarkoitetuista sivutuotteista, 5 b §:ssä tarkoitettuista hyödynnetyn jätteen jätteeksi luokittelun päättymisestä ja näitä koskevista arviointiperusteista sekä valmistettavista, maahan tuotavista tai muutoin markkinoille saatettavista tuotteista samoin kuin niistä syntyvistä jätteistä ja jätehuollosta tuotteen valmistajalta, maahantuojalta tai muulta markkinoille saattajalta;

3) tarpeelliset tiedot ja asiakirjat toiselta tässä pykälässä tarkoitettulta viranomaiselta, virkamieheltä tai viranhaltijalta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä;

4) tarpeelliset tiedot Suomesta käsin toimivalta etämyyjältä tämän toiseen valtioon myymistä tuottajavastuunalaisista tuotteista ja tuottajavastuuvetoitteiden hoitamisesta kyseisessä maassa.

127 §

Tuotetta tai tuotemerkintöjä koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos tuote on kielletty tai se ei täytä tässä laissa tai 10 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjä yksilöityjä vaatimuksia, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi:

1) velvoittaa tuotteen valmistajan, maahantuojan tai muun markkinoille saattajan tekemään tuotteeseen tai sen merkintöihin sellaiset muutokset, että ne täyttävät tässä laissa tai sen nojalla säädetty vaatimukset, ja osoittamaan muutokset tehdyiksi;

2) kieltää säännösten vastaisen tuotteen valmistajaa, maahantuojaa, muuta markkinoille saattajaa tai jakelijaa tilapäisesti tai pysyvästi valmistamasta, maahantuomasta, välittämästä, myymästä tai luovuttamasta tuotetta taikka kieltää tuotteen käytön tai velvoittaa rikkojan ryhtymään tarvittaviin toimiin, jotka koskevat jo markkinoille saatettuja tuotteita;

3) velvoittaa rikkoja toimittamaan tuote asianmukaisesti käsiteltäväksi jätteenä.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun määräyksen antaa Tulli, jos kysymyksessä on 68 §:ssä tarkoitettuun juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvista juomapakkauksista. Määräys kohdistetaan tällöin juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjään.

129 §

Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka

Valvontaviranomaisen on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään tai kielletään.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

131 §

Laiminlyöntimaksu

Edellä 6 luvussa tarkoitettu tuottaja on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksua, jos tämä laiminlyö 62 §:ssä tarkoitetun velvollisuuden liittyä tuottajayhteisöön tai 101 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi. Tuottajayhteisö on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksua, jos se laiminlyö 101 §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi.

Laiminlyöntimaksua on velvollinen maksamaan myös:

5) se, joka laiminlyö 121 §:ssä säädetyn siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuuden tai 121 a §:ssä säädetyn velvollisuuden pitää siirtoasiakirja mukana jätteen siirron aikana tai velvollisuuden vahvistaa jätteen vastaanotto;

8) se, joka laiminlyö jätteen siirtoasetuksen 15 artiklassa säädetyn velvollisuuden lähettää siirtoasiakirjan jäljennös toimivaltaiselle viranomaiselle, 16 artiklassa säädetyn velvollisuuden täyttää siirtoasiakirja tai lähettää siirtoasiakirjan jäljennös toimivaltaiselle viranomaiselle, 17 artiklassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa hyväksytyä kuljetuksen suorittajaa koskevasta muutoksesta taikka laiminlyö mainitun asetuksen 18 artiklassa säädetyn asiakirjan laatimis- tai allekirjoitusvelvollisuuden tai velvollisuuden pitää asiakirja mukana siirron aikana;

136 §

Toiminta rikosasiassa

Valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus poliisille tai, jos kysymys on tullirikoksesta, ensisijaisesti Tullille esitutkintaa varten, jos on aihetta epäillä 147 §:n 1 momentissa tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on rikosasiassa asianomistaja, jos yleistä etua on loukattu. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on asianomistaja tuottajavastuuta koskevassa rikosasiassa ja Suomen ympäristökeskus jätteen kansainvälisiä siirtoja koskevassa rikosasiassa, jos yleistä etua on loukattu.

143 §

Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Kunnan jätehuoltoviranomainen ylläpitää rekisteriä, johon merkitään 39 §:n 2 momentissa ja 41 a §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot. Rekisteriin merkityt kuljetusta koskevat henkilötiedot säilytetään viisi vuotta rekisteriin merkitsemisen jälkeen. Rekisteriin merkityt henkilötiedot, jotka koskevat kiinteistöllä tapahtuvaa biojätteen käsittelyä, säilytetään viisi vuotta käsittelyn päättymisestä ilmoittamisen jälkeen. Kunnan jätehuoltoviranomainen on myös luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja di-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

rektiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä.

Kunnan jätehuoltoviranomaisen on jätehuollon ~~yleistä ohjausta~~, seuranta-~~kehittämistä~~ ja raportointia varten pyydettyä annettava rekisteriin tallennetut muut kuin salassa pidettävät tiedot **seurannasta tai raportoinnista vastaavalle** 22 §:ssä tarkoitettulle valtion viranomaiselle ja 27 §:ssä tarkoitettulle asiantuntijaviranomaiselle ja -laitokselle sähköisesti muokattavassa muodossa.

146 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tämän lain mukaisia tehtäviä suoritettaessa saatuja sellaisia tietoja yksityisen ja yhteisen taloudellisesta asemasta, liikesalaisuudesta sekä yksityisen henkilökohtaisista oloista luovuttaa valvontaviranomaiselle ja ympäristöministeriölle, jotka ovat välttämättömiä tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi sekä Syyttäjälaitokselle, Poliisille ja Tullille rikoksen selvittämiseksi. Lisäksi Verohallinnolle voidaan luovuttaa muutoin salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat välttämättömiä jäteverolain (1126/2010) ja eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain toimeenpanon valvontaa varten.

147 §

Rangaistussäännökset

- Rangaistus ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain (39/1889) 48 luvun 1—4 §:ssä.
- Joka muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tahallaan tai huolimattomuudesta
- 1) rikkoo 13 §:n 1 momentin mukaista kieltoa hylätä tai käsitellä jätettä hallitsemattomasti,
 - 2) rikkoo 15 a §:n mukaista kieltoa polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerätyä jätettä,
 - 3) laiminlyö 15 b §:n mukaisen velvollisuuden varmistaa hyödynnettävän jätteen laatu,
 - 4) rikkoo 17 §:n 1 momentin mukaista vaarallisen jätteen sekoittamiskieltoa,
 - 5) rikkoo 18 §:n mukaista kieltoa polttaa jätettä Suomen vesialueella ja talousvyöhykkeellä,
 - 6) laiminlyö 28 §:n mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden,
 - 7) luovuttaa jätteen muulle kuin 29 §:n mukaiselle vastaanottajalle,
 - 8) laiminlyö 31 §:n mukaisen velvollisuuden,
 - 9) laiminlyö 35 §:n 3 momentin mukaisen velvollisuuden toimittaa jäte kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan,
 - 10) laiminlyö 39 §:n 2 momentin mukaisen velvollisuuden antaa tiedot kiinteistöiltä noudetuis- ta jätteistä,
 - 11) laiminlyö 40 §:n mukaisen velvollisuuden järjestää vastaanottopaikka,
 - 12) laiminlyö 41 §:n 1 momentin mukaisen velvollisuuden luovuttaa jäte kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen,
 - 13) laiminlyö 46 §:n mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuuden,
 - 14) laiminlyö 49 §:n mukaisen tuottajan vastaanottovelvollisuuden,
 - 15) laiminlyö 50 §:n mukaisen velvollisuuden järjestää vastaanottopaikka,
 - 16) laiminlyö 56 §:n mukaisen tuotteen jakelijan vastaanottovelvollisuuden,

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

- 17) rikkoo 72 §:n mukaista roskaamiskieltoa,
18) laiminlyö 76 §:n mukaisen keräysvelvollisuuden,
19) rikkoo tai laiminlyö 91 §:n, 96 §:n 2 momentin, 103 §:n 2 momentin, 125 §:n, 126 §:n 1 momentin, 127 tai 128 §:n perusteella annettua kieltoa tai määräystä,
20) rikkoo tai laiminlyö 8 §:n 3 momentin, 10 §:n, 12 §:n 3 momentin, 14 §:n, 15 §:n 3 momentin, 16 §:n 3 momentin tai 49 §:n 1 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä rajoitusta, kieltoa, vaatimusta, määräystä tai velvollisuutta,
21) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä 109 tai 110 §:n tai tämän lain nojalla annetun säännöksen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen taikka jätteensiirtoasetuksen 19 artiklassa säädetyn jätteen sekoittamiskiellon, 34, 36, 39 tai 40 artiklassa säädetyn vientikiellon taikka 41 tai 43 artiklassa säädetyn tuontikiellon vastaisesti,
22) laiminlyö jätteensiirtoasetuksen 4 artiklassa säädetyn ilmoituksen tekemisen, 13 artiklan 2 kohdassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle reittimuutoksesta, 17 artiklassa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle hyväksytyä siirrettävän jätteen määrää tai reittiä tai siirron aikataulua koskevista muutoksista, 20 artiklassa säädetyn asiakirjojen tai tietojen säilyttämisvelvollisuuden tai 49 artiklassa säädetyn ympäristönsuojelua koskevien toimenpiteiden toteuttamisen, lukuun ottamatta kuitenkin 131 §:n 2 momentin 8 ja 9 kohdassa säädettyjä laiminlyöntejä,
23) rikkoo elohopea-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädettyä tuontia jätteenä loppukäsittelyä varten koskevaa rajoitusta, 10 artiklan 4 kohdassa säädettyä velvollisuutta varustaa hammashoitolaite vaatimuksenmukaisella amalgaamin erottimella tai amalgaamin erottimen huoltoa koskevaa vaatimusta tai 6 kohdassa säädettyä amalgaamijätteen jätehuollon järjestämistä koskevaa velvollisuutta, 11 artiklassa säädettyä suurista lähteistä peräisin olevan jätteen loppukäsittelyä koskevaa vaatimusta taikka laiminlyö 12 artiklassa tai 14 artiklan 4 kohdassa säädetyn tietojen toimittamista koskevan velvollisuuden taikka
24) rikkoo aluskierrätysasetuksen 7 artiklassa säädettyä velvoitetta laatia alukselle aluskierrätysuunnitelma,
on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *jätelain rikkomisesta* sakkoon.
Rikesakosta ainoana rangaistuksena 72 §:ssä säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (986/2016).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 36 §:n mukaista kunnan velvollisuutta tehdä markkinakartoitus sovelletaan 1 päivästä heinäkuuta 2022. Tämän lain 41 a §:n mukaista jätteen haltijan velvollisuutta antaa tiedot biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä kunnan jätehuoltoviranomaiselle ja kunnan jätehuoltoviranomaisen velvollisuutta merkitä tiedot 143 §:ssä tarkoitettuun rekisteriin sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2023.

Tämän lain 53 a §:n mukaista tuottajan omavalvontavelvollisuutta ja 63 a §:n mukaista tuottajien maksuosuuksia ja niiden mukauttamista koskevaa velvollisuutta sovelletaan 1.1.2023 alkaen. Tämän lain 118 a §:n mukaista velvollisuutta pitää kirjata elintarvikejätteestä ja 121 a §:n mukaista velvollisuutta laatia siirtoasiakirja sähköisenä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2022.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olleet asiat käsitellään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Jos muutoksenhakutuomioistuimien tämän lain voimaan tultua kumoaa päätöksen ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

Jos kunnassa on tämän lain voimaan tullessa muun kuin sekalaisen yhdyskuntajätteen tai saostus- ja umpisäiliölietteen osalta käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on siirryttävä biojätteen osalta aikaisintaan kahden vuoden ja viimeistään kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta ja muiden kiinteiden yhdyskuntajätteen osalta **viimeistään** 1 päivästä heinäkuuta 2023.

Pakkausten tuottajia edustavan toimijan tai toimijoiden ja kuntien on tehtävä 49 a ja 49 b §:ssä tarkoitettu sopimus yhteistoiminnasta ja kustannusten korvaamisesta viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021. Sopimuksen mukaisia korvauksia on maksettava 1 päivästä heinäkuuta 2023.

Jos pakkausten tuottajayhteisö on ennen tämän lain voimaantuloa tehnyt pakkausjätteen käsittelyä koskevan sopimuksen, jonka toteutuminen turvaa kierrätyksen kannalta merkittävän investoinnin syntymisen, sopimus velvoittaa sellaisenaan korkeintaan seitsemän vuotta lain voimaantulosta sitä tuottajarekisteriin hyväksytyä uutta tuottajayhteisöä, jolle pakkausten tuottajayhteisön vastuut ja oikeudet muutoin siirtyvät.

Tuottajan, joka ei ole tuottajayhteisön jäsen, on liityttävä tuottajayhteisöön tai perustettava sellainen yhdessä muiden tuottajien kanssa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2021. Tuottajayhteisön, juomapakkausten palautusjärjestelmän ylläpitäjän sekä tuottajan, joka ei ole liittynyt tuottajayhteisöön, on tehtävä 101 §:ssä tarkoitettu hakemus tuottajarekisteriin hyväksymiseksi viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2022.

2.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 51 §:n 2 momentti, 62 §:n 1 momentti, 204 §:n 4 momentti, 220 §:n 1 momentti sekä 225 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 51 §:n 2 momentti ja 225 §:n 1 momentti laissa 1166/2018 sekä 204 §:n 4 momentti laissa 49/2019, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

51 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Luvanvaraisen jätteenkäsittelylaitoksen tai -paikan luvassa on otettava huomioon jätelain 87 §:ssä tarkoitettu valtakunnallinen jätesuunnitelma.

62 §

Seuranta- ja tarkkailumääräykset

Ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta. Luvassa on lisäksi annettava tarpeelliset määräykset jätelain 120 §:ssä säädetystä jätehuollon seurannasta ja tarkkailusta sekä jätteen käsittelyn seuranta- ja tarkkailusuunnitelmasta ja sen noudattamisesta. Toiminnan jätekirjanpitoon sisällytettyjen tietojen toimittamisesta valvontaviranomaiselle tai tämän ylläpitämään tietojärjestelmään voidaan säätää jätelain 118 a tai 119 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

204 §

Eräät valtakunnalliset suunnitelmat ja ohjelmat

Päästökattodirektiivin edellyttämästä kansallisesta ilmansuojeluohjelmasta säädetään 149 c §:ssä. Valtakunnallisesta jätesuunnitelmasta säädetään jätelain 87 §:ssä.

220 §

Pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskevat erityissäännökset

Tämän lain mukaista lupa- tai ilmoitusasiaa käsiteltäessä on noudatettava, mitä pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 6 artiklan 3 kohdassa ja 7 artiklassa säädetään.

225 §

Ympäristönsuojelulain rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) laiminlyö 99, 115 a, 116, 118–120, 123, 136 tai 178 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

2) laiminlyö ympäristöluvan lupamääräyksen mukaisen velvollisuutensa tai ilmoituspäätökseen perustuvan velvollisuutensa tai viranomaisen 80 §:n 3 momentin, 94 §:n 3 momentin, 95 §:n 1 momentin, 99 tai 136 §:n nojalla antamaan määräykseen perustuvan velvollisuutensa,

3) rikkoo 16—18 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai 9, 10, 17, 156, 216 tai 217 §:n nojalla annettua valtioneuvoston asetusta,

4) laiminlyö 94 §:n 1 ja 2 momentin, 114, 115, 133, 134, 139 tai 155 §:n mukaisen velvollisuutensa tai rikkoo 213 §:n nojalla annettuun ympäristöministeriön päätökseen sisältyviä ehtoja,

5) aloittaa ilmoituksenvaraisen toiminnan ennen 115 c §:ssä säädettyä määräaikaa,

6) ryhtyy 118 §:ssä tarkoitettuun toimenpiteeseen tai aloittaa siinä tarkoitettua toimintaa ennen 118 §:n 3 momentin mukaisen ajan kulumista,

7) laiminlyö otsoniasetuksen 4—8, 10—13, 15—17, 20, 22—24 tai 27 artiklan mukaisen velvollisuutensa tai F-kaasuasetuksen 3—8, 10—17 tai 19 artiklan tai 165 §:n mukaisen velvollisuutensa tai toimii epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 166/2006 5 tai 6 artiklassa taikka 9 artiklan 1 kohdassa säädetyn velvollisuutensa vastaisesti taikka toimii 159 §:n 1 momentin tai 161 §:n vastaisesti taikka 17 luvun nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen tai F-kaasuasetuksen vastaisesti,

8) laiminlyö pysyviä orgaanisista yhdisteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1021 7 artiklan mukaisen velvollisuutensa tai

9) saattaa markkinoille työkoneisiin tarkoitettua polttomoottoria tai työkoneen, johon on asennettu polttomoottori, vastoin työkoneemoottoreiden tyyppihyväksyntäasetuksen 8, 9, 11—15 tai 31—33 artiklassa säädettyä, jättää ilmoittamatta sellaisia tietoja tyyppihyväksyntäviranomaiselle, jotka saattaisivat johtaa työkoneemoottorien tyyppihyväksyntäasetuksessa tarkoitettua tyyppihyväksynnän epäämiseen, peruuttamiseen tai 40 artiklassa tarkoitettuun palauttamismenettelyyn taikka käyttää työkoneemoottoreiden tyyppihyväksyntäasetuksen 18 artiklan vastaisesti 3 artiklan 63 kohdassa tarkoitettua estostrategiaa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *ympäristönsuojelulain* rikkomisesta sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lupahakemukseen, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

kemikaalilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kemikaalilain (599/2013) 3 §, 6 §:n 1 kohdan f alakohta, 15 §:n 2 momentti ja 59 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 § ja 15 §:n 2 momentti laissa 711/2020, sekä lisätään lakiin uusi 22 b § seuraavasti:

3 §

Lain soveltaminen puolustushallinnossa ja maanpuolustusta tukevassa tuotannossa

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää välttämättömiä poikkeuksia tämän lain, REACH-asetuksen, CLP-asetuksen ja biosidiasetuksen noudattamisesta puolustushallinnon toiminnassa, jos se on maanpuolustuksen kannalta tarpeen.

Poikkeukset voivat koskea:

- 1) tiedottamista toimitusketjussa sekä jatkokäyttäjien velvollisuuksia;
- 2) REACH-asetuksen mukaista lupamenettelyä;
- 3) CLP-asetuksen mukaista luokitusta, merkintöjä ja ilmoituksia;
- 4) biosidiasetuksen mukaista lupamenettelyä;
- 5) tietojen luovuttamista valvontaviranomaisille.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää puolustushallintoa ja maanpuolustusta tukevaa tuotantoa koskevia välttämättömiä poikkeuksia 22 b §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisesta sellaisten esineiden osalta, joiden tuotanto tukee välittömästi maanpuolustusta.

Lisäksi puolustushallinnossa voidaan poiketa tässä laissa, REACH-asetuksessa, CLP-asetuksessa ja biosidiasetuksessa säädetyistä vaatimuksista, jos viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 10 kohdassa tai kansainvälisistä tietoturvaselvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetyt asiakirjan salassapitoa koskevat edellytykset täyttyvät tai poikkeaminen muutoin on maanpuolustuksen luonteen, tarkoituksen tai erityistehtävien vuoksi välttämätöntä.

Tämän lain ja Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön soveltamisessa puolustushallinnossa ja maanpuolustusta tukevassa tuotannossa on noudatettava riittävää huolellisuutta ja varovaisuutta henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkojen ehkäisemiseksi.

6 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

1) Euroopan unionin kemikaalilainsäädännöllä seuraavia EU:n asetuksia ja näiden nojalla annettuja säädöksiä:

f) pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1021, jäljempänä *POP-asetus*; ja

15 §

Toimivaltaiset viranomaiset ja nimetyt elimet

Suomen ympäristökeskus toimii POP-asetuksen 19 artiklassa ja lukuun ottamatta 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä elohopea-asetuksen 17 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena sekä PIC-asetuksen 4 artiklassa tarkoitettuna nimettynä kansallisena viranomaisena. Suomen ympäristökeskus toimii lisäksi Rotterdamin yleissopimuksessa tarkoitettuna nimettynä kansallisena viranomaisena, jollei PIC-asetuksesta muuta johdu.

22 b §

Tietojen toimittaminen esineen sisältämästä erityistä huolta aiheuttavasta aineesta

REACH-asetuksen 3 artiklan 33 kohdassa tarkoitettuna esineen toimittajan on toimitettava mainitun asetuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaiset tiedot Euroopan kemikaalivirastolle. Tiedot on toimitettava käyttäen Euroopan kemikaaliviraston tätä tarkoitusta varten saataville asettamia lomakkeita ja ohjelmistotyökaluja. Velvollisuus ei koske sellaista esineen toimittajaa, joka ainoastaan toimittaa esineen kuluttajalle.

59 §

Kemikaalirikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) rikkoo 20 §:ssä säädettyä kemikaalia koskevien tietojen kielivaatimusta tai 21 §:n säännöstä kemikaalien markkinoinnista,

2) laiminlyö 22, 22 a tai 22 b §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisvelvollisuuden,

3) laiminlyö 23 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

4) laiminlyö 27 §:ssä säädetyn biosidivalmisteen hyväksyttämisen velvollisuuden taikka 34 §:ssä tarkoitettua koetoimintaa koskevan luvan hakemisen tai ilmoituksen tekemisen,

5) rikkoo 35 §:n mukaista velvoitetta käyttää biosidivalmistetta asianmukaisesti ja käyttöohjeita noudattaen,

6) laiminlyö 36 §:ssä tarkoitettujen näytteiden toimittamisen tai

7) laiminlyö 40, 43 tai 44 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden,

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kemikaalirikkomuksesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 761/2018, seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

1 §

Ympäristön turmeleminen

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esineen, ainetta, säteilyä tai muuta sellaista lain tai sen nojalla annetun säännöksen taikka yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti taikka ilman laissa edellytettyä lupaa tai lupaehtojen vastaisesti,

2) valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää, käsittelee tai säilyttää ainetta, valmistetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta vastoin

- a) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia,
- b) kemikaalilakia,
- c) REACH-asetusta,
- d) CLP-asetusta,
- e) biosidiasetusta,
- f) kasvinsuojeluaineasetusta,

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

g) a–f alakohdassa mainitun säädöksen tai ympäristönsuojelulain (527/2014) nojalla annettua säännöstä,

h) otsonikerrosta heikentävistä aineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1005/2009,

i) fluoratuista kasvihuonekaasuista ja asetuksen (EY) N:o 842/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 517/2014,

j) pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/1021,

k) pesuaineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 648/2004 3, 4 tai 4 a artiklaa,

l) jätelain (646/2011) 147 §:n 2 momentissa mainittua säännöstä,

m) jätelain nojalla annettua säännöstä, yksittäistapausta koskevaa määräystä tai kieltoa taikka n) elohopeasta ja asetuksen (EY) N:o 1102/2008 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/852,

3) laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa,

4) tuo maahan, vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä vastoin

a) jätelakia, sen nojalla annettua säännöstä tai yksittäistapausta koskevaa määräystä,

b) jätteiden siirrosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1013/2006 taikka

c) elohopeasta ja asetuksen (EY) N:o 1102/2008 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/852,

5) tuo maahan tai vie maasta ainetta, valmistetta tai tuotetta vastoin

a) ympäristönsuojelulain nojalla annettua asetusta,

b) otsonikerrosta heikentävistä aineista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1005/2009,

c) fluoratuista kasvihuonekaasuista ja asetuksen (EY) N:o 842/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 517/2014,

d) vaarallisten kemikaalien viennistä ja tuonnista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 649/2012,

e) pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/1021 tai

f) elohopeasta ja asetuksen (EY) N:o 1102/2008 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/852,

6) vie maasta muuntogeenisiä organismeja, niitä sisältäviä elintarvikkeita tai rehuja vastoin muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittävistä siirroista annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1946/2003 taikka

7) aluskierrätyksestä sekä asetuksen (EY) N:o 1013/2006 ja direktiivin 2009/16/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1257/2013 vastaisesti laiminlyö huolehtia siitä, että asetuksen 5 artiklassa tarkoitettu vaarallisten materiaalien luettelo on ajan tasalla silloin kun alus toimitetaan aluspurkamoon, tai siirtää aluksen purettavaksi muualle kuin asetuksen 16 artiklassa tarkoitettussa eurooppalaisessa luettelossa mainittuun aluspurkamoon

siten, että teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, on tuomittava *ympäristön turmelemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

elintarvikelain 83 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään elintarvikelain (/2021) 83 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

83 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisten on annettava jätelain (646/2011) mukaiselle valvontaviranomaiselle pyynnöstä virka-apua mainitun lain 118 a §:ssä tarkoitetun elintarvikejätettä koskevan kirjanpitovelvollisuuden valvonnassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa järjestelmällisen arvioinnin lain toimivuudesta keskittyen erityisesti yhdyskuntajätteen kierrätysasteen, jätteenkuljetuksen hintojen sekä pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuaseman kehittymiseen esittäen valiokunnalle arvioinnin tulokset vuoden 2025 loppuun mennessä.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet säätää kevyempi, erityisesti jätteeksi luokittelun päättymiseen sovellettava uusi menettely, jossa toimivalta keskitetään yhdelle viranomaiselle.*

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp

3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa riittävän tuen hallituksen esityksessä mainitulle toimeenpanohankkeelle, jonka tarkoituksena on edistää kuljetusten kilpailuttamista jätelain 36 §:n mukaisesti siten, että myös pienemmät kuljetusyritykset voivat osallistua kilpailutuksiin ja saada kuljetusurakoita. Toimeenpanohanke on toteutettava tiiviissä yhteistyössä ympäristöministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, kuljetusyritysten, kuntien ja niiden jätelaitosten välillä.*
4. *Eduskunta edellyttää, että hallitus tukee hankintaosaamisen kehittämistä ja parhaiden käytäntöjen tehokasta jakamista osana edellä mainittua toimeenpanohanketta tavoitteena varmistaa myös pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuaseman turvaaminen.*

Helsingissä 10.6.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätelakia, ympäristönsuojelulakia, kemikaalilakia ja rikoslakia. Osa ehdotetuista muutoksista on välttämättömiä EU:n jätesäädöspaketin ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annetun asetuksen täytäntöön panemiseksi, osa johtuu kansallisista tarpeista. Esityksellä toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategiseen kokonaisuuteen ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi” sisältyviä kirjauksia, joilla lisätään jätteen kierrätystä ja siten vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä.

Samaten jätelaissa ja sen nojalla annettavissa asetuksissa säädettäisiin uusista jätteiden kierrätyksestä ja erilliskeräystä koskevista tavoitteista ja velvoitteista. Tavoitteena olisi, että yhdyskuntajätteestä valmisteltaisiin uudelleenkäyttöön tai kierrätettäisiin 55 painoprosenttia vuonna 2025, 60 painoprosenttia vuonna 2030 ja 65 painoprosenttia vuonna 2035. Myös pakkausjätteiden kierrätystavoitteet kiristyisivät.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ehdotetaan nykyisen kaksoisjärjestelmän osittaista lakkauttamista. Kunnan mahdollisuus siirtää jätteenkuljetuksen järjestämisen kiinteistön haltijan vastuulle poistettaisiin erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen (biojäte, pienmetallijäte, kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausjäte sekä muut mahdolliset erilliskerättävät jätelajit) kuljetuksen osalta. Siten kunnan tulisi jatkossa järjestää näiden jätteiden kuljetus kiinteistöiltä.

Perussuomalaiset pitävät periaatteessa hyvänä lähtökohtana sitä, että pyritään parempaan, turvallisempaan sekä kestävämpään yhteiskuntaan, jossa vahvistetaan maamme roolia kiertotaloudessa. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei kuitenkaan voi hyväksyä nyt tehtyä esitystä, sillä mielestämme se rankaisee alan yrittäjäsektoria varsin rankalla kädellä. Tulee myös muistaa, että kaksoisjärjestelmän purkamisella edes osittain on merkittävät negatiiviset yritysvaikutukset, joita ei ole kunnollisesti selvitetty esityksessä. Samaten tällä muutoksella puututaan kunnan itsemääräämisoikeuteen ja lisätään kunnallisia tehtäviä niissä kunnissa, jotka eivät ole halunneet ottaa kuljetusten osalta operatiivista roolia.

Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä tätä esitystä myöskään siksi, että todellisuudessa tällä esityksellä käytännössä luodaan taas järjestelmä, mistä tulee ”piilovero”, jolla kunnat keräävät lisätuloja. Tämä johtuu puolestaan siitä, että kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden kuljetuksessa koko jätelainsäädännön voimassaolon ajan, 1970-luvulta lähtien, ollut kaksoisjärjestelmä romutetaan osittain. Nyt jäljelle jäisivät vain kunnan toiminnot. Tämä heikentää myös asukkaiden valinnanvapautta. Kunta on voinut tähän asti järjestää jätteen kuljetuksen keskitetysti tai päätöksellään siirtää kuljetuksen tilaamisen kiinteistön haltijoiden tehtäväksi. Päätöksen edellytyksenä on tällöin ollut se, että jätteen kuljetuspalveluja on tarjolla kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja että jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee myös jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympä-

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 1

ristölle. Jatkossa näin ei enää siis ole, sillä järjestelmä muuttuu vain ja ainoastaan kuntia suosi-vaan suuntaan.

Toisaalta nykyisen järjestelmän hyödyt onkin hallituksen esityksessä sivuutettu käytännössä kokonaan. Kaksoisjärjestelmä mahdollistaa jätehuollon alueellisten erityispiirteiden huomioon otamisen kuljetusten järjestämisessä. Monet kunnat pitävät kiinteistön haltijan järjestämää kuljetusta alueelleen parhaiten soveltuvana kuljetusjärjestelmänä, ja sen katsotaan edistävän alueen yritystoimintaa, työllisyyttä, asukkaiden valinnanvapautta ja kuntademokratiaa. Näillä alueilla asukkaat ovat tottuneet tilaamaan kuljetuspalvelun itse, ja näin kuljetusyriyksille on muodostunut jokseenkin vakiintunut asiakaskunta.

Lisäksi valiokuntaryhmämme pelkää aidosti sitä, että alan toimijoille syntyy esityksestä huomattavia lisäkustannuksia. Tämä vaara on sikäli oleellinen, jos siirtymäaika jätetään jäteyrittäjille liian lyhyeksi tai sitä ei ole ollenkaan. Näin näyttää juuri nyt tapahtuneen.

Niin ikään on huomattava, ettei kaksoisjärjestelmään kajoaminen ole ympäristönkään kannalta välttämätöntä, vaan kierrätystavoitteet olisi täysin mahdollista saavuttaa myös nykyisen kuljetusmallin puitteissa. Jätteiden keräystoiminnan siirtäminen kunnan hoidettavaksi voi valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan itse asiassa heikentää uusiokäyttöä ja hyödynnettävissä olevien jättejakeiden saantoa, sillä sanktiomaksujen välttämiseksi kunnille saattaa kierrätystä tärkeämpää olla jätteenpolttolaitoksen kanssa sovitun pitkäaikaisen tonniperusteisen sopimuskiintiön täyttäminen. Tällöin esimerkiksi pahvia, kartonkia, muoviovia ja paperia kuljetetaan jätteenpolttolaitokselle poltettavaksi uusiokäytön sijasta. Kuljetusjärjestelmän muutos on siten tosiasiaa omiaan vaikeuttamaan kierrätysasteen nostamista koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että kaksoisjärjestelmän osittainkin lakkauttaminen ei ole kannatettavaa.

Lopuksi Perussuomalaiset paheksuvat hallituksen esityksessä olevaa liiallista poliittista ohjausta sekä pakkoa. Nyt on huomattava, ettei jätedirektiivissä tai muussa EU:n lainsäädännössä säädetä jätteiden kuljetuksen järjestämistä jäsenvaltioissa. Nykyisen kaksoisjärjestelmän lakkauttaminen erilliskerättävän kiinteän yhdyskuntajätteen osalta ja siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on näin ollen puhtaasti kansallinen, hallituksen omiin linjauksiin perustuva ratkaisu, jota perussuomalaisten valiokuntaryhmä vastustaa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 32, 37, 41 §, 62 §:n 1 momentti ja 91 §:n 3 momentti sekä voimaantulosäännöksen 6 momentti muutettuina seuraavasti: ***(Vastalauseen muutosehdotukset)*** ja

että hyväksytään yksi lausuma. ***(Vastalauseen lausumaehdotus)***

**Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 1**

Vastalauseen muutosehdotukset

32 §

Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Kunnan on järjestettävä seuraavien, muiden kuin vaarallisten jätteiden jätehuolto:

- 1) vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, ~~mukaan lukien kotitalouden pienimuotoisessa itse tehtävässä rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvä jäte;~~
- 2) kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte;
- 3) liikehuoneistossa syntyvä yhdyskuntajäte, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa;
- 4) muu yhdyskuntajäte, joka kerätään yhdessä 1—3 kohdassa tarkoitetun jätteen kanssa alueellisessa putkikeräys- tai muussa vastaavassa keräysjärjestelmässä.

Kunnan on lisäksi järjestettävä:

- ~~1) 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetussa toiminnassa syntyvän saostus- ja umpisäiliölietteen jätehuolto;~~
- ~~2) 1) asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely;~~
- ~~3) 2) maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely, jollei kysymys ole kohtuuttomasta määrästä jätettä.~~

Kunnan 1 ja 2 momentin mukainen velvollisuus ei koske jätettä, joka toimitetaan 6 tai 7 luvun mukaisesti tuottajan tai jakelijan järjestämään jätehuoltoon. Kunnan ja pakkausten tuottajan velvollisuudesta järjestää pakkausjätteen kiinteistöittäinen erilliskeräys yhteistoiminnassa säädetään 49 a §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mikä jäte ja missä toiminnoissa syntyvä jäte on 1 momentissa tarkoitettua jätettä.

37 §

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus

Kunta voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus), jos:

- 1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset;
- 2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle;
- 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Kunta voi päättää, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus koskee lajiltaan tai laadultaan tiettytyyppistä jätettä. Jos kunta päättää siirtyä kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisajankohdasta, joka voi olla aikaisintaan viiden vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 1

41 §

*Jätteen luovuttaminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen vastaanotto-
paikkaan*

Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan on luovutettava 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluva jäte alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai kunnan järjestämään alueelliseen vastaanotto-
paikkaan.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, jätteen haltija voi järjestää sellaisen jätteen kuljetuksen, joka poikkeuksellisen kokonsa, suuren määränsä tai muun ominaisuutensa vuoksi ei sovellu kuljetettavaksi tavanomaisessa kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa, jos kuljetus on hyväksytty kunnan jätehuoltomääräyksissä tai ympäristönsuojelulain 202 §:n nojalla annetuissa kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, kiinteistön haltija voi järjestää erilliskerätyn biojätteen ja pakkausjätteen kuljetuksen, jos kiinteistö ei kuulu 15 §:n 3 momentin nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen erilliskeräysvelvoitteiden tai kunnan 91 §:n nojalla antamien jätehuoltomääräysten mukaan kiinteistöittäisen erilliskeräyksen piiriin. Pakkausjäte on toimitettava tuottajan ~~ja biojäte kunnan~~ järjestämään jätehuoltoon. Kuljetuksessa on muutoin noudatettava, mitä tässä laissa säädetään kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta.

62 §

Tuottajayhteisöön liittyminen

Tässä luvussa säädettyjen velvollisuuksiensa täyttämiseksi tuottajan on liityttävä 142 §:ssä tarkoitettuun tuottajarekisteriin hyväksytyyn tuottajayhteisöön tai perustettava sellainen yhdessä muiden tuottajien kanssa. ~~Tuottajayhteisöön ei saa kuulua muita kuin tuottajia.~~ Pakkausten tuottajayhteisön toimialan on katettava kaikki pakkausmateriaalit.

91 §

Kunnan jätehuoltomääräykset

Edellä 1 momentin 1 kohdan nojalla annettavilla jätteen kiinteistöittäistä erilliskeräystä koskevilla määräyksillä voidaan velvoittaa valtioneuvoston asetuksessa säädettyä laajempaan erilliskeräykseen, jos se on tarpeen 15 §:n 1 momentin täytäntöön panemiseksi. ~~Määräyksillä voidaan myös sallia asetuksessa säädettyä suppeampi erilliskeräys määrääjäksi ja korkeintaan viideksi vuodeksi kerrallaan, jos jokin 15 §:n 2 momentin mukaisista erilliskeräysvelvollisuudesta poikkeamisen edellytyksistä täyttyy.~~

(voimaantulosäännös)

**Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 1**

Jos kunnassa on tämän lain voimaan tullessa muun kuin sekalaisen yhdyskuntajätteen tai saostus- ja umpisäiliölietteen osalta käytössä kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on siirryttävä biojätteen osalta aikaisintaan **kahden neljän** vuoden ja viimeistään **kolmen viiden** vuoden kuluttua lain voimaantulosta ja muiden kiinteiden yhdyskuntajätteiden osalta **viimeistään** aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta **2023 2025**.

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivytyksettä toimenpiteisiin, joilla turvataan kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus niin, että sen tulee säilyä jätelaissa kaikkien jätejakeiden kuljetuksessa edelleen.

Helsingissä 10.6.2021

Mauri Peltokangas ps
Petri Huru ps
Sheikki Laakso ps

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Jätelain tarkoituksena on edistää jätteen kierrätystä ja laittaa käytäntöön EU:n säännöksiä sekä siten vahvistaa Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että jätelain tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Keinot tavoitteiden saavuttamiseksi eivät kuitenkaan kaikilta osin ole riittävän vaikuttavia. Muutokset myös kohtelevat alan yrittäjiä epäreilusti.

Lain tulisi edistää kierrätysasteen nousua

Uudistuvan lainsäädännön tulisi kannustaa ensi sijassa siihen, että jätettä syntyisi vähemmän, se olisi tehokkaammin kierrätettävissä ja mahdollisimman hyvin hyödynnettävissä uudelleen. Hallituksen esitys keskittyy jätteiden keräämiseen.

Keskeistä Suomen alhaisen kierrätysasteen nostamiseksi olisi tuotteen koko elinkaaren tarkastelu ja paremman jatkokäytön mahdollistaminen. Pelkkä jätteen kerääminen ei vielä ole kierrätystä.

Laki ei ratkaise myöskään neuvontaan tai ohjeistusten yhdenmukaistamisen tarpeeseen liittyviä ongelmia. Pakkausten sisältämät monet erilaiset materiaalit hankaloittavat kierrätystä, ja pakkausten eri osat pitää eritellä usein jo ennen varsinaiseen kierrätyspisteeseen viemistä. Tutkitusti on todettu, että kotitalouksien halu kierrättää laskee, jos kierrätys koetaan vaivalloisena. Yksinkertaiset ja yhdenmukaiset kierrätysmerkinnot, selkeä neuvonta ja pakkausten materiaalikirjon vähentäminen loisivat paremmat kannusteet kierrätykselle.

Kokoomus katsoo, että lainsäädännöllä tulisi edistää kaiken kierrätyskelpoisen materiaalin päättymistä uudelleen käytettäväksi kiertotalouden periaatteiden mukaisesti. Jättemuovien päättymisen muualle kuin kierrätykseen tulisi päättyä 2020-luvulla ja kierrätykseen kelpaamattomat muovit tulisi korvata kierrätyskelpoisilla materiaaleilla. Edellä mainittujen kannustimien lisäksi tarvitaan kieltoja. Kierrätyskelpoisen jätteen osalta tulisi säätää kaatopaikkakielto.

Kuntien päätösvaltaa kaksoisjärjestelmään jatkettava

Kotitalouksien jätteiden kuljetus on voitu toteuttaa kahdella eri tavalla eli ”kaksoisjärjestelmänä” 1970-luvun lopulta lähtien. Kuljetus on siis toteutettu joko kunnan toimesta tai siten, että kotitalous tilaa jätteenkuljetuksen alalta toimivalta yritykseltä. Noin puolet Suomen kunnista käyttää nykyään kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta. Marinin hallitus haluaa luopua kaksoisjärjestelmästä.

Toteutuessaan muutos uhkaa lopettaa elinkeinon alan yrittäjiltä, sillä kaksoisjärjestelmä lakkaisi kunnan järjestämisvastuulla olevien erilliskerättävien jätteiden (biojäte, pienmetallijäte, kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausjäte sekä muut mahdolliset erilliskerättävät jätelajit) kuljettamisen osalta.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 2

Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että mahdollisuus kaksoisjärjestelmään on säilytettävä siellä, missä sen katsotaan parhaiten palvelevan tarpeita. Jätelaissa on huomioitava alueelliset erityispiirteet, sillä kunnat ja niiden tilanteet ovat keskenään erilaisia.

Vapaa kilpailu on useimmiten asiakkaan kannalta paras ratkaisu. Kunnilla on oltava jatkossakin täysimääräinen mahdollisuus hoitaa jätteiden kuljetus kiinteistön haltijan järjestämänä.

Muutosta perustellaan sillä, että yritysten toimintamahdollisuudet turvataan kunnan kilpailutuksessa asettamalla kilpailutukselle vaatimuksia. Kunnat voisivat tosin poiketa hankintojen pilkkomisesta vetoamalla esimerkiksi alueen pieneen kokoon. Muutoksen tarpeellisuutta on perusteltu myös sillä, että kaksoisjärjestelmä olisi kuormittanut kunnallista päätöksentekoa ja tuomioistuinta. Valmistelun aikana ei ole kuitenkaan kyetty osoittamaan tällaisen hallinnollisen taakan ole-massaoloa.

Asiantuntijakuulemisissa niin yrittäjiä, kuljettajia, omakoti- kuin kiinteistöasukkaita edustavat tahot ovat vastustaneet kaksoisjärjestelmästä luopumista. Kokoomus painottaa, että ympäristöta-voitteet ja työllisyyden edistäminen kulkevat parhaimmillaan käsi kädessä. Näennäisiä uudistuk-sia, jotka heikentävät lähtötilannetta, ei tule toteuttaa.

Kuntien hankintaosaamista on kehitettävä

Kokoomus edellyttää, että myös pienempien kuljetusyritysten tosiasiallinen mahdollisuus osal-listua ja menestyä kuljetusten tarjouskilpailuissa varmistetaan. Kuten myös talous- ja hallintova-liokunnat ovat lausunnoissaan (TaVL 20/2021 vp ja HaVL 22/2021 vp) tuoneet esille, tämä edel-lyttää paitsi urakoiden jakamista tarpeeksi pieniin osiin, myös sitä, että hankittavat kuljetuspalve-lut tulee jatkossa määritellä ja ajoittaa siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuus päästä tasapuolisesti osallistumaan tarjouskilpailuihin.

Jotta myös pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuus menestyä tarjouskilpailuissa voidaan mahdollistaa, kunnissa pitää kehittää riittävää hankinta- ja kilpailutusosaamista.

Pakkausten erilliskeräysvaatimusten ulottaminen vain isompiin taajamiin

Hallitus esittää, että taajamissa sijaitsevat kiinteistöt, joilla on vähintään viisi asuinhuoneistoa, olisivat velvollisia erilliskeräämään eri pakkausmateriaalinsa. Erilliskeräyksen laajentaminen kaikissa taajamissa lisäisi järjestelmän kustannuksia tarpeettoman paljon suhteessa toteutunei-siin pakkausjätteiden keräysmääriin. Tarkoituksenmukainen rajaaminen poistaa tarpeen säätää kunnille mahdollisuudesta lieventää asetuksen velvoitteita omilla jätehuoltomääräyksillään.

Erilliskeräysvelvoite tulisi laajentaa ensi vaiheessa koskemaan vähintään viiden huoneiston kiin-teistöjä yli 10 000 asukkaan taajamissa.

Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 2

Ehdotetut siirtymäajat

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 58/2010 vp) edellyttänyt 3—4 vuoden siirtymäaikaa kuljetussopimusten päättämiseksi silloin, kun kunta päättää siirtyä kiinteistön haltijan järjestämästä kuljetuksesta kunnan järjestämään kuljetukseen.

Esitetyt siirtymäajat ovat kohtuuttoman lyhyet toiminnan sopeuttamisen kannalta. Riittävät siirtymäajat ovat tarpeen, sillä muutos voi johtaa yrityksissä tehtyjen kalustohankintojen kuoletus-tarpeen nopeutumiseen ja tarpeeseen tehdä uusia investointeja.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 37 § muutettuna seuraavasti: (***Vastalauseen muutosehdotus***)

Vastalauseen muutosehdotus

37 §

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus

Kunta voi päättää, että kiinteistöittäinen jätteenkuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa, jos näin järjestetty kuljetus täyttää 13 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 35 § 2 ja 3 momentissa säädetyt vaatimukset. ~~32 §:n 1 momentissa tarkoitetussa toiminnassa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun saostus- ja umpisäiliölietteen kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa, jos:~~

~~1) näin järjestetty jätteenkuljetus täyttää 35 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset; 2) jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle; 3) päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.~~

Jos kunta päättää siirtyä kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, päätöksessä on määrättävä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen lakkaamisajankohdasta, joka voi olla aikaisintaan kolmenneljän vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä. Kunta voi kuitenkin päättää aikaisemmasta lakkaamisajankohdasta alueella, jolla jätteenkuljetuspalvelua ei ole tarjolla tai sen saatavuus on merkittävästi heikentynyt ja tästä voi seurata roskaantumista taikka haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle.

~~Kunnan on seurattava ja valvottava 1 momentissa tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoa ja sen edellytysten täyttymistä sekä tarvittaessa käsiteltävä jätteenkuljetusta koskeva asia uudelleen.~~

**Valiokunnan mietintö YmVM 3/2021 vp
Vastalause 2**

Helsingissä 10.6.2021

Saara-Sofia Sirén kok
Mari-Leena Talvitie kok
Kai Mykkänen kok